

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra pastorálních oborů a právních věd

Ing. Pavla Petrášková

Vědomé učednictví a cesta k němu

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D.

Praha 2015

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 8. 12. 2014

Pavla Petrášková

Bibliografická citace

Vědomé učednictví a cesta k němu [rukopis] : Bakalářská práce / Pavla Petrášková; vedoucí práce: Aleš Opatrný. -- Praha, 2014. -- 44 s.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vědomým učednictvím jako realitou, která vzniká rozhodnutím následovat Krista. Nejprve je věnována pozornost samotnému pojmu vědomého učednictví. Práce zde mapuje použití pojmu učednictví zejména v dokumentech magisteria a na jejich základě definuje jeho obsah. Poté nastiňuje koncept pěti fází konverze. Tento koncept pracuje s fázemi důvěry, zvědavosti, otevřenosti, aktivního hledání a vědomého učednictví jako s vnitřní cestou, která u člověka vede k vědomému učednictví. Z tohoto popisu pak tato bakalářská práce vychází při návrhu vhodných pastoračních přístupů pro člověka nacházejícího se v konkrétní fázi konverze. V poslední části pak tato práce ukazuje, jak je možné tento koncept využít v konkrétní pastorační praxi. Je zde navržena konkrétní varianta aplikace poznatků o průběhu konverze v rámci přípravy dospělých na přijetí iniciačních svátostí.

Klíčová slova

vědomé učednictví, konverze, evangelizace, katechumenát

Abstract

Intentional discipleship and the journey towards it

This bachelor thesis deals with intentional discipleship as a reality which starts with a decision to follow Christ. The initial attention is given to the term intentional discipleship itself. The thesis maps the use of the term discipleship mainly in the magisterial documents and on their basis it defines its content. Later it outlines the concept of five thresholds of conversion. This concept works with thresholds of trust, curiosity, openness, active seeking and intentional discipleship as with an interior journey which leads to intentional discipleship. From this description this bachelor thesis proceeds to suggestions of suitable pastoral approaches to a person in a specific stage of conversion. In the last part this thesis shows a way how to use this concept in a specific pastoral reality. A specific option is suggested here of an application of knowledge about the process of conversion in a framework of preparation of adults for the sacraments of initiation.

Keywords

intentional discipleship, conversion, evangelisation, RCIA

Počet znaků (včetně mezer): 80 928

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat doc. Ing. Mgr. Aleši Opatrnému za cenné rady a připomínky, které mi poskytl během psaní mé práce.

Také bych chtěla poděkovat všem mým blízkým, za jejich obrovskou podporu a trpělivost, kterou mě po dobu psaní této práce zahrnovali.

Obsah

Úvod.....	6
1. Vědomé učednictví.....	8
1.1. Učednictví v Písmu	8
1.2. Učednictví v Katechismu katolické církve	10
1.3. Učednictví v dokumentech II. vatikánského koncilu.....	11
1.4. Učednictví v církevních dokumentech po II. vatikánském koncilu	13
1.5. Definice učednictví	17
1.6. Vědomé učednictví	22
2. Cesta k vědomému učednictví přes pět fází konverze	24
2.1. Důvěra.....	27
2.2. Zvědavost.....	29
2.3. Otevřenost	33
2.4. Aktivní hledání	36
2.5. Vědomé učednictví	37
2.6. Role kérygmatu, osobního svědectví a katecheze v celém procesu	39
3. Fáze konverze a katechumenát.....	42
3.1. Předběžný katechumenát	42
3.2. Katechumenát	43
3.3. Očišťování a zasvěcování	45
3.4. Mystagogie.....	45
Závěr	47
Seznam použitých zkratk.....	50
Seznam literatury	51

Úvod

Není žádnou novinkou, že se církve západního světa nalézají v období charakterizovaném mnohými změnami. Vždyť jen za posledních sto let se její situace změnila téměř k nepoznání oproti staletím předcházejícím. Objevují se nám stále nové těžkosti a problémy, kterým předchozí generace křesťanů vůbec nemusely čelit.

Jedním z těchto problémů je velký pokles praktikujících věřících, jenž není ani zdaleka kompenzován přírůstkem počtu konvertitů. Nová evangelizace se tedy stává pojmem v církvi často skloňovaným. Její mnohé aktivity, které povětšinou vznikají „zdola“, jsou v literatuře relativně dobře zmapované a popsány, nicméně stále ještě chybí hlubší pochopení souvislostí, které jsou pro život postmoderního člověka typické. Objevuje se otázka, jak v Evropě hlásat evangelium a přivádět lidi ke konverzi tak, aby to byla činnost, která nebude pouze projevem momentálního nadšení, ale ponese plody, co budou trvalé.

Tato práce chce přispět k této diskusi tím, že se snaží prozkoumat, co se před konverzí a během ní děje v nitru současného člověka a jak se to dají tyto poznatky využít v pastorači. Koncept vědomého učednictví a cesty, která mu předchází, je jeden z významných, systematicky zpracovaných pohledů na růst ve víře. Má bakalářská práce se o tento koncept opírá a při jeho zpracování si klade tři základní cíle:

- 1) Pokud chceme někoho na jeho cestě konverze doprovázet, potřebujeme mít určitou vizi, kam by měl tento proces směřovat. V první části mé bakalářské práce tedy představím vědomé učednictví jako určitý cíl obrácení a pokusím se ho definovat na základě Písma, dokumentů magisteria i odborné literatury.
- 2) Druhým cílem, který jsem si pro tuto práci stanovila, je popsání jednotlivých fází konverze tak, jak je pojímají Sherry Weddell a Doug Schaupp. Z této charakteristiky bych poté chtěla vyjít a vyvodit z ní vhodné pastorační přístupy adresně zacílené na člověka v konkrétní fázi konverze, jež by dotyčného posilovaly a utvrzovaly v cestě, kterou už má za sebou, a podporovaly a podněcovaly by další růst.

- 3) Třetí část si klade za cíl demonstrovat, jak se dá koncept pěti fází konverze použít v konkrétní pastorační praxi. K tomu jsem si vybrala pastorační oblast, kde je tato souvislost nejzřejmější a tou je příprava dospělých na přijetí iniciačních svátostí. Pokusím se navrhnout, jak vhodně kombinovat pastorační přístupy vycházející z poznatků o průběhu konverze s liturgickými obřady uvedení do křesťanského života tak, aby se dobře doplňovaly a vzájemně podporovaly.

Zpracováním tohoto tématu bych chtěla nabídnout možnost základního uchopení oblasti, která je zpracovaná ještě jen velmi málo. Zároveň ale věřím, že hlubší pochopení a důkladnější analýza této oblasti jsou základním předpokladem k tomu, aby se i v realitě běžného katolického společenství mohla začít rozvíjet vhodná podpora lidí, kteří jsou nebo mohou být na cestě k vědomému uřednictví.

1. Vědomé učednictví

Pojmy učednictví a učedník, který nutně neoznačuje učedníka z biblických dob, ale kteréhokoliv člověka, jenž se rozhodl následovat Krista, nejsou příliš tradičními a hojně používanými pojmy katolické teologie a někdy bývají vnímány spíše jako pojmy protestantské. Přestože však nepatří mezi nejfrekventovanější, neznamená to, že by se v církevních dokumentech a odborné literatuře nepoužívaly vůbec. Naopak. Současný papež František dokonce pojem „učedník“ využívá například ve své exhortaci *Evangelii Gaudium* velmi často.¹

Pro účely této práce je definice učedníka naprosto stěžejní. Protože se však jeho explicitními definicemi odborná literatura příliš nezabývá, pokusím se tento pojem definovat na základě témat, která Písmo a církevní dokumenty k tomuto pojmu implicitně vztahují.

1.1. Učednictví v Písmu

Je logické, že při zkoumání toho, co to obnáší být učedníkem Ježíše Krista, musí být naše pozornost obrácena především k Novému zákonu. Zároveň je nutné podotknout, že s pojmem učedník se setkáváme výhradně v evangeliích. Autoři epištol i Zjevení s tímto výrazem ve svém teologickém vyjadřování nepracují. Z tohoto důvodu budu v této kapitole vycházet pouze z evangelií, přestože by se k tématu učednictví daly vztáhnout i jiné novozákonní i starozákonní výpovědi, ačkoliv ho explicitně nezmiňují.

1.1.1. Kristus na prvním místě

Ježíš po svých učednících žádá, aby na sebe brali svůj kříž a následovali ho, i když to vyžaduje sebezápor.² Rozloučení se se vším, co učedník má, aby mohl následovat Krista, je dokonce nutnou podmínkou toho, aby člověk mohl být učedníkem.³ A toto Kristovo prvenství musí platit bez výjimky: „Kdo přichází ke mně a nedovede se zřítí svého otce a matky, své ženy a dětí, svých bratrů a sester, ano i sám sebe, nemůže být mým učedníkem.“⁴

---

¹ V rádech desítek případů použití slova učedník.

² Srov. Mt 16,24 a Lk 14,27

³ Srov. Lk 14,33

⁴ Lk 14,26

1.1.2. Vzájemná láska učedníků

S učednictvím je spojeno také společenství s ostatními Kristovými učedníky, a to do té míry, že se jejich vzájemná láska stává znamením spojení s Kristem pro okolní svět: „Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku jedni k druhým.“⁵

1.1.3. Zůstat v Ježíšově slovu

Život v jednotě s Ježíšovým slovem dává Ježíš dokonce jako podmínku pro opravdové učednictví: „Zůstanete-li v mém slovu, jste opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými.“⁶ Jednotu s ním a jeho slovem staví Ježíš kromě učednictví do souvislosti se zjevenou slávou Otce a plodným životem: „Zůstanete-li ve mně a zůstanou-li má slova ve vás, prostě, oč chcete, a stane se vám. Tím bude oslaven můj Otec, když ponese hojné ovoce a budete mými učedníky.“⁷

1.1.4. Poslání získávat učedníky a uzdravovat

Z kontextu evangelijních příběhů je zjevný důraz na poslání uzdravovat a vymítat zlé duchy. Matouš ve svém evangeliu pak jednoznačně říká, že moc spojená s tímto posláním pochází od Krista: „Zavolal svých dvanáct učedníků a dal jim moc nad nečistými duchy, aby je vymítali a uzdravovali každou nemoc a každou chorobu.“⁸ Toto poslání pak Ježíš před svým nanebevstoupením rozšiřuje na získávání učedníků ze všech národů: „Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal.“⁹

Slovník biblické teologie rozlišuje tři požadavky kladené na učedníky Ježíše Krista:

- 1) Povolání – Ježíšova výzva k následování je zásadnější než intelektuální či morální vlastnosti učedníka
- 2) Osobní spojení s Kristem – je reakcí na Ježíšovu výzvu k následování; následování vždy v evangeliích označuje rozhodnutí pro Ježíše
- 3) Osud a důstojnost – Ježíšův učedník má sdílet osud svého Mistra¹⁰

---

⁵ J 11,35

⁶ J 8,31

⁷ J 15,7-8

⁸ Mt 10,1

⁹ Mt 28,19-20

¹⁰ Srov. LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981, s. 527 - 528

1.2. Učednictví v Katechismu katolické církve

1.2.1. Víra v Ježíše Krista, Božího Syna

První zmínka o učednících v Katechismu katolické církve¹¹ dává do spojitosti to, že církev získává učedníky a že pomáhá „lidem uvěřit, že Ježíš je Syn Boží, aby tak skrze víru měli život v jeho jménu.“¹² Víra v Ježíše Krista je tudíž pro definování pojmu učedníka naprosto centrální. Ostatní články Katechismu, které mluví o učednictví, pak tuto víru a její projevy konkrétněji rozpracovávají a popisují její různé aspekty.

1.2.2. Připodobnění Kristu

Vícero článků Katechismu mluví o učednících ve spojitosti s připodobněním Kristu, které se děje skrze sjednocení s Kristem. Jednoznačně to říká například článek 562 s odkazem na *Lumen gentium*: „Kristovi učedníci se mu musí připodobnit, dokud v nich nebude dotvořen. „Proto jsme přibíráni do všech tajemství jeho života, jsme ztvárňováni podle něho, umíráme spolu s ním a spolu s ním vstáváme z mrtvých, až nakonec budeme s ním i vládnout.“¹³

Ovšem i jiné články mluví o tomto aspektu učednictví. Kristovi učedníci oblékli nového člověka a odložili všechno, co je špatné.¹⁴ Zároveň od nich Kristus žádá, „aby mu dávali přednost přede vším a přede všemi“¹⁵ a aby jejich srdce bylo nasměřováno tak, že bude konat vůli Otce.¹⁶ Toto vše má učedník činit i v utrpení, brát na sebe svůj kříž, následovat Krista¹⁷ a mít tak podíl na jeho službě soucitu a uzdravování.¹⁸

1.2.3. Společenství církve

„Základem obecného povolání všech Kristových učedníků ke svatosti a k úkolu evangelizovat svět“¹⁹ jsou iniciační svátosti. Je proto jen logické, že učednictví nemůže být realizováno osamoceně, ale vždy ve společenství s církví. „Stát se Kristovým

---

¹¹ Srov. *Katechismus katolické církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 4

¹² Tamtéž 4

¹³ Tamtéž 562

¹⁴ Srov. tamtéž 2475

¹⁵ Tamtéž 2544

¹⁶ Srov. tamtéž 2611

¹⁷ Srov. tamtéž 618

¹⁸ Srov. tamtéž 1506

¹⁹ Tamtéž 1533

učedníkem znamená přijmout pozvání patřit k Boží rodině, vést život shodný s Božím životním stylem²⁰ Realita rozdělení i nejednoty křesťanů zůstává výzvou pro všechny pokřtěné, kteří „ve společenství s Kristem se mají skrze víru a křest podílet na Ježíšově modlitbě za jednotu jeho učedníků“.²¹ Z tohoto vyjádření Katechismu však zároveň vyplývá, že Kristovi učedníci nejsou nutně definováni jen hranicemi katolické církve.

1.2.4. Život v pravdě

Učedník je rovněž ten, ve kterém přebývá Duch svatý. Toto zaslíbení pochází od Ježíše, který před svým umučením oznámil, že pošle Ducha, který „bude nyní pobývat mezi učedníky a bude v nich, aby je naučil všemu a uvedl je do celé pravdy“²² A proto „Kristův učedník přijímá „život v pravdě“, což znamená vést prostý život podle Pánova příkladu a zůstat v jeho pravdě.“²³

1.2.5. Poslání

Svou podstatou je učednictví spojeno s posláním získávat další učedníky. Katechismus to formuluje takto: „Kristův učedník si nemá jen uchovávat víru a žít z ní, nýbrž ji má i vyznávat, vydávat o ní nebojácně svědectví a šířit ji“²⁴ V tomtéž článku dokonce Katechismus říká, že „služba a svědectví víry jsou nezbytné pro spásu“.

1.3. Učednictví v dokumentech II. vatikánského koncilu

1.3.1. Výzva k dokonalosti

Další stránka učednictví zachycená v koncilních dokumentech, je povolání ke svatosti a výzva k dokonalosti, které ovšem nejsou plodem pouhého lidského snažení, ale které v člověku primárně působí Kristus: „Pán Ježíš, božský učitel a vzor každé dokonalosti, hlásal svým učedníkům, každého stavu – všem i každému jednotlivě – svatost života, jejímž průvodcem a dovrшитelem je on sám.“²⁵

Tato zásadní proměna, kterou mají učedníci naplňovat ve svém životě, se v člověku děje skrze víru a skrze křest: „Kristovi následovníci, povolání od Boha ne na základě

---

²⁰ KKC 2002, 2233

²¹ Tamtéž 2791

²² Tamtéž 243

²³ Tamtéž 2470

²⁴ Tamtéž 1816

²⁵ LG 40

svých skutků, ale z jeho rozhodnutí a milosti, a ospravedlnění v Pánu Ježíši, se stali při křtu víry opravdu Božími dětmi a účastníky Boží přirozenosti, a proto skutečně svatými. Mají tedy svým životem toto přijaté posvěcení s Boží pomocí uchovávat a zdokonalovat.²⁶

1.3.2. Láska a jednota Kristových učedníků

I Lumen Gentium zmiňuje lásku jako zásadní charakteristiku učedníka: „Proto se pravý Kristův učedník vyznačuje láskou k Bohu a bližnímu.“²⁷ Tato láska, způsobená Duchem svatým, pak má logicky za důsledek jednotu Božího lidu: „Tak Duch ve všech Kristových učednících vzbuzuje touhu a úsilí, aby se pokojně, způsobem stanoveným od Krista, sjednotili v jednom stádu pod jedním pastýřem.“²⁸ Gaudium et spes v podobné linii připomíná, že vzájemná láska a jednota byly příkazem i modlitbou samotného Krista: „V kázání jasně přikázal Božím synům, aby se k sobě chovali jako bratři. V modlitbě prosil, aby všichni jeho učedníci byli „jedno.“. Za všechny se vydal na smrt jako vykupitel všech.“²⁹

1.3.3. Pravda a dobro

I v dokumentech II. vatikánského koncilu narazíme na spojitost pravdy a učednictví. Konstituce Gaudium et spes o tomto propojení pravdy a učednictví říká toto: „Láska a přívětivost nás ovšem nesmí učinit lhostejnými k pravdě a dobru. Právě naopak, láska pobízí Kristovy učedníky k tomu, aby všem lidem zvěštovali pravdu o spáse. Je však třeba dělat rozdíl mezi bludem, který se musí vždycky odmítat, a mezi bloudícím, který si stále zachovává osobní důstojnost, i když jeho náboženské názory jsou mylné nebo ne zcela správné.“³⁰

1.3.4. Poslání hlásat Boží království

Na základě daru Ducha svatého, kterého přijali od Ježíše učedníci, církev „přijímá poslání hlásat království Kristovo a Boží a zakládat je u všech národů.“³¹ Toto poslání však není úkolem pouze kléru a řeholníků, ale jak dále říká Lumen gentium: „Na

---

²⁶ LG 40

²⁷ Tamtéž 42

²⁸ Tamtéž 15

²⁹ GS 32

³⁰ Tamtéž 28

³¹ LG 5

každého Kristova učedníka připadá příslušný díl závazku šířit víru.³² Tento dokument ještě specificky do tohoto poslání zahrnuje laiky, když zmiňuje, že „Pán totiž touží též prostřednictvím věřících laiků šířit své království“.³³

O poslání učedníků dále mluví i pastorální konstituce *Gaudium et spes*. Z mnoha článků tohoto dokumentu, které popisují základ pro tento aspekt vycházení ze sebe k druhým i mimo církve, to možná nejexplicitněji popisuje již jeho první věta: „Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků, a není nic opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu.“³⁴ Jak tento dokument říká dále, je pro službu lidem dnešního světa základní vzájemná láska Kristových učedníků. Ta je také důvodem, že se proto věrně „drží evangelia a využívají jeho síly, a tak se ujímají spolu se všemi, kdo milují a hledají spravedlnost, ohromného díla, které mají zde na zemi uskutečnit a z něhož budou skládat účty tomu, jenž bude posledního dne všechny soudit.“³⁵

Poslední z dokumentů II. vatikánského koncilu, který využívá pojem učedník, je dekret o misijní činnosti církve *Ad gentes*. Tento dekret se již odvolává na *Lumen gentium* s tvrzením, že na každého učedníka „připadá příslušný díl závazku šířit víru“, avšak toto tvrzení doplňuje tím, že „Kristus Pán vždy povolává z řad učedníků ty, které sám chce, aby byli s ním a aby je posílal kázat národům. Proto skrze Ducha svatého, který ke společnému prospěchu rozděluje zvláštní dary, jak sám chce, vnuká do srdce jednotlivců misionářské povolání.“³⁶ Je jen logické, že vzhledem k tematice dekretu je vždy pojem učedník v tomto dokumentu spojen s posláním svědčit a hlásat evangelium.

1.4. Učednictví v církevních dokumentech po II. vatikánském koncilu

1.4.1. Obrácení ke Kristu

Redemptoris missio považuje obrácení za začátek života učedníka, zároveň podává definici obrácení: „Obrácení je od začátku plný a radikální výraz víry, který nezná ani hranice, ani zábrany a přijímá Boží dar zcela a úplně. Současně však dává s jistotou do pohybu dynamický a trvalý proces, který trvá celý život a vyžaduje stálý přechod ze

---

³² LG 17

³³ Tamtéž 36

³⁴ GS 1

³⁵ Tamtéž 93

³⁶ AG 23

„života podle těla k životu podle Ducha“. Znamená přijmout Kristovu skutečnost spásy a stát se jeho učedníkem.“³⁷ Jan Pavel II. zde zároveň poukazuje na skutečnost, že obrácení je úzce spojeno se křtem.³⁸

Tento dynamický a trvalý proces, který budu v této práci nazývat učednictvím, se na základě obrácení určitým způsobem v životě učedníka projevuje. Například „základním postojem učedníka je vždycky bdělost jako ochotná pozornost vůči Božímu hlasu.“³⁹

Stejně jako předchozí dva aspekty učednictví, také obrácení a hlásání evangelia jsou dvě neoddělitelné záležitosti. Tuto propojenost popisuje papež František: „Nelze vytrvat v horlivé evangelizaci, nebudeme-li na základě vlastní zkušenosti přesvědčeni o tom, že poznat Ježíše, či nepoznat jej není totéž, že není totéž kráčet s ním, či namáhavě tápat, není totéž moci mu naslouchat, či neznat jeho slovo, není totéž mít možnost kontemlovat jej, klanět se mu a spočívat v něm, anebo tuto možnost nemít. Není totéž snažit se budovat svět s jeho evangeliem, či jenom vlastním rozumem. Dobře víme, že život s Ježíšem je plnější a s ním lze snadněji nalézt smysl každé věci. Proto hlásáme evangelium.“⁴⁰

1.4.2. Jednota učedníků s Kristem a mezi sebou navzájem

Jak je vidět z předcházejícího odstavce, v církevních dokumentech po II. vatikánském koncilu kladou papežové důraz na souvislost misijního poslání učedníků s jednotou, se společenstvím, s církví. Naprosto explicitně to formuluje papež František, když definuje církev jako „společenství učedníků misionářů“.⁴¹

K podobným závěrům lze dojít i na základě dřívějších dokumentů, ovšem toto sdělení je v nich obsaženo implicitně – jak misijní poslání, tak jednota učedníků jsou v těchto dokumentech zachyceny, ale většinou na různých místech.

O jednotě, která spojuje učedníky s Kristem a zároveň navzájem pojednává *Christifideles laici*, jenž tuto problematiku vztahuje k evangelijnímu tématu vinného

---

³⁷ RM 46

³⁸ Tamtéž 47

³⁹ Srov. CL 58

⁴⁰ EG 266

⁴¹ Srov. tamtéž 24

kmene a ratolestí. „Tento obraz osvětluje nejen důvěrnou jednotu učedníků s Ježíšem, ale i vzájemné živé společenství učedníků: všichni jsou ratolestmi jednoho vinného kmene.“⁴² „Je to společenství živé a životodárné, na jehož základě křesťané nenáleží sami sobě, ale jsou jako ratolesti na vinném kmeni vlastnictvím Kristovým.“⁴³

Další zmínka spojení učednictví s jednotou se dá nalézt už v Evangelii nuntiandi.⁴⁴ Jan Pavel II. se pak v Novo millennio ineunte jednoznačně vyjádřil, že toto povolání k jednotě Kristových učedníků platí i pro společenství s křesťany nekatolíky: „Zatím s důvěrou pokračujme ve společné cestě s touhou po dni, kdy všichni Kristovi učedníci bez výjimky budou moci společně zpívat mocným hlasem: „Hle, jak je dobré a jak milé, když bratři bydlí pospolu.““⁴⁵

1.4.3. Hlubší pochopení v Duchu svatém

Duch svatý se v životě učedníka často dává poznat v obecné lidské zkušenosti a ukazuje tím svou přítomnost. „Tato znamení pomáhají Kristovým učedníkům hlouběji pochopit zvěst, kterou nesou světu.“⁴⁶ Duch svatý také učedníky uvádí do plné pravdy a pochopení některých věcí je nutné očekávat také od něho.⁴⁷

1.4.4. Být světu světlem

Hlavním úkolem učedníka je přinášet druhým Ježíšovu lásku kdykoliv a kdekoliv, jak o tom píše papež František.⁴⁸ Mezi těmito druhými mají své výsadní postavení chudí a různě utlačení. Z toho důvodu říká Jan Pavel II.: „Proto vyzývám všechny Kristovy učedníky a všechny křesťanská společenství – od rodin až po diecéze, od farností k řeholím – k tomu, aby upřímně přetvořili svůj život v duchu solidarity s druhými.“⁴⁹

Přes všechny své rozmanité problémy je svět přesně to místo, kam jsou Ježíšovi učedníci, zejména pak laici, poslání, aby uskutečňovali své poslání a byli solí země a

---

⁴² CL 12

⁴³ Tamtéž 18

⁴⁴ Srov. EN 12

⁴⁵ NMI 48

⁴⁶ Tamtéž 56

⁴⁷ Srov. EG 225

⁴⁸ Srov. tamtéž 127

⁴⁹ RM 60

světlem světa.⁵⁰ Jan Pavel II. dále podotýká, že u laiků jsou obrazy soli, světla a kvasu zvláště odpovídající: „Mají pro ně podivuhodně hluboký význam, protože vyjadřují nejen hluboké zakotvení a plnou účast laiků na zemi, ve světě a ve společenství lidí, nýbrž také a především novou a původní skutečnost zakotvení a účasti, které nacházejí svůj smysl v šíření evangelia, které přináší spásu.“⁵¹ Úkol být světlem světa, který po svých učednících Ježíš žádá, spočívá v tajemství být odleskem Kristova světla.⁵²

Pavel VI. dokonce pokládá hlásání evangelia za jakýsi důkaz toho, že ho člověk sám také přijal: „Kdo přijal evangelium, stává se nakonec i sám jeho hlasatelem. V tom spočívá důkaz pravdivosti, jakýsi zkušební kámen evangelizace. Je totiž nemyslitelné, že by někdo přijal Boží slovo a uvěřil v Boží království, aniž by se současně nestal též jeho svědkem a hlasatelem.“⁵³ Proto je pro každého učedníka bez výjimky tento aspekt jeho víry tolik zásadní. „V každém případě jsme všichni povoláni nabízet druhým explicitní svědectví o spásonosné lásce Pána, který nám i přes naše nedokonalosti nabízí svou blízkost, své Slovo, svou sílu a dává našemu životu smysl.“⁵⁴

Jan Pavel II. rozebírá v *Redemptoris missio* Ježíšovo velké poslání získávat učedníky. Toto poslání je a) univerzální, protože učedníci jsou posláni ke všem národům, b) v síle a přítomnosti Ducha svatého, proto nejsou v tomto úkolu učedníci osamoceni. Jeho smyslem je dát účast na společenství mezi Otcem a Synem, což je i důvod, proč mají učedníci mezi sebou prožívat jednotu.⁵⁵

Učedník není poslán sám, ale své poslání realizuje v jednotě se společenstvím. „Společenství plodí společenství a ze své podstaty vydává misionářské společenství“⁵⁶ Na tuto myšlenku Jana Pavla II. navázal papež František a v *Evangelii gaudium* jí formuluje takto: „Církev, jež „vychází“, je společenstvím učedníků misionářů, kteří se chápou iniciativy, zapojují se, přinášejí plody a slaví.“⁵⁷ Toto společenství je také společenstvím plodným: „Kdo je věrný Pánovu daru, umí také „přinášet plody“.

---

⁵⁰ CL 3

⁵¹ Tamtéž 15

⁵² Srov. NMI 54

⁵³ EN 24

⁵⁴ EG 121

⁵⁵ RM 22 – 23

⁵⁶ CL 32

⁵⁷ EG 24

Evangelizující společenství je vždycky pozorné k plodům, protože Pán chce, aby bylo plodným.⁵⁸

1.5. Definice učednictví

Z výše uvedeného je zjevné, že je téměř nemožné plně definovat učednictví jednou větou. Stejně jako u jiných složitých fenoménů, sestávajících se ze složek objektivních i subjektivních, je možné i učednictví definovat řadou různých způsobů, které zřejmě budou mít různé důrazy na různé jeho složky, případně trochu jinou optiku, nicméně to jim nemusí ubírat nic na pravdivosti. Proto i způsob definování učedníka v této práci si v žádném případě neklade nárok na to, že by byl jedinou možnou definicí.

Domnívám se, že při definici učedníka a učednictví, je nutné se vyhnout dvěma extrémům. Velmi konkrétní definice je sice dobře uchopitelná, ale hrozí nebezpečí, že bude příliš subjektivní či příliš jednostranně orientovaná na určitý aspekt. Při snaze zahrnout do definice všechny aspekty učednictví se však může velice snadno stát, že definice bude až příliš obecná či teoretická a pro konkrétní pastorační praxi v podstatě nepoužitelná. Pro účely této práce jsem se tedy rozhodla pro kompromisní přístup při stanovení definice učednictví. Učednictví nebudu definovat konkrétní formulací, ale pomocí čtyř základních charakteristik, které jsou v učednictví obsaženy a jedné, která všechny čtyři zastřešuje.

Vycházím přitom z konceptu, který používá program i.d.916⁵⁹ pro mladé dospělé, jenž spadá pod organizaci Renewal Ministries⁶⁰ a původně vznikl ve farnosti Christ the King v Ann Arbor v Michiganu, USA. Program i.d.916 tyto čtyři body označuje jako pilíře učednictví. Jsou jimi konverze, společenství, ortodoxie a misie. Toto pojetí učednictví jsem zvolila proto, že je dostatečně konkrétní na to, aby bylo použitelné v pastorační praxi, a zároveň velice dobře kopíruje to, co o učednících a učednictví říká Písmo i církevní dokumenty, jak jsem v předchozím textu naznačila v jeho členění.

---

⁵⁸ EG 24

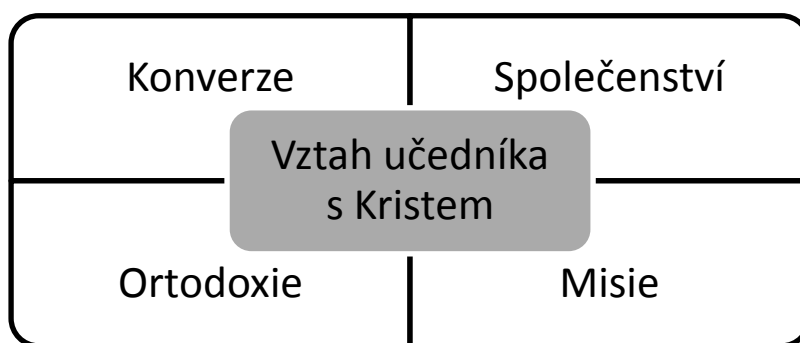
⁵⁹ Srov. The Four Pillars: The Essential Characteristics of Discipleship [2014-11-7].

<www.id916.com/fourpillars/>

⁶⁰ Srov. About Us [2014-11-7]. <renewalministries.net/?module=Page&sID=about-us>

Koncept navíc odpovídá i pastoračním složkám katecheze, jak je popisuje Catechesi tradendae: „Jsou to: prvotní hlásání evangelia čili jeho misionářské šíření pomocí kérygmatu, jehož účelem je vzbudit víru (*konverze*); apologetika, neboli hledání důvodů pro víru, (*ortodoxie*) vlastní křesťanský život (*konverze*); slavení svátostí; plné začlenění do církevního společenství (*společenství*); vydávání apoštolského a misijního svědectví (*misie*).“⁶¹

Nedostatkem tohoto pojetí však je malý důraz na vztah učedníka s Kristem, který je přímo konstitutivním prvkem učednictví. Tento vztah s Kristem je realita, ze které všechny čtyři uvedené charakteristiky vycházejí a která je v nich také nezbytně obsažená. Pro účely této práce tedy budu vycházet z pojetí učednictví, jak je naznačeno v následujícím schématu:

Obr. č. 1: Definice učednictví, zdroj: vlastní zpracování autorky

Učednictví jako takové je zakořeněno ve vztahu učedníka s Kristem. Tento vztah se potom projevuje tím, že obsahuje čtyři různé aspekty: konverzi, společenství, ortodoxii a misii. Tyto aspekty jsou vzájemně velmi úzce provázány a nelze je tedy jednoznačně oddělit, avšak mají svá specifika, která nyní krátce popíšu.

1.5.1. Vztah s Kristem

Výsadní postavení vztahu ke Kristu, a skrze něj k celé Trojici, v učednictví je založeno na základech trinitární teologie. Bůh, který je vztahový v Trojici, navazuje vztah s člověkem, kterého stvořil ke svému obrazu a tudíž ke vztahu. „Hospodin je Bohem smlouvy, oslovuje Abraháma, Mojžíše, proroky, uzavírá smlouvu se svým lidem. Na základě této zkušenosti se rozvine teologie stvoření, která staví na Božím

⁶¹ CT 18, text kurzívou doplněn autorkou

stvořitelském slově. Existuje-li svět, je tomu tak proto, že Hospodin svobodně vstoupil do vztahu k němu a tento vztah je prezentován na základě smlouvy⁶²

„Křesťanští věřící znají Boha, který stvořil vesmír, Logos, nezapříčiněnou příčinu, nezávislé, nestvořené BYTÍ, jako osobu, která se zjevuje jako Láska a Dar a je osobní ve své podstatě.“ (překlad autorky)⁶³ To je ten hlavní důvod, proč i v učednictví, musí hrát hlavní roli osobní vztah k Bohu, jak to podtrhuje i Ad gentes: „...Bůh ho (člověka) volá, aby se s ním osobně spojil v Kristu.“⁶⁴

1.5.2. Konverze

V křesťanské literatuře se pojmem konverze označuje velké množství skutečností, které mohou být svým charakterem dosti odlišné. „Všeobecně označuje změnu života, odložení navyklého chování a začátek změny, odklonění se od sobeckého zaměření na sebe a dání se do služeb Pánu.“⁶⁵ Konkrétně ovšem může znamenat velmi různé věci: přechod z jedné křesťanské církve do jiné, odchod z tradičních církví do náboženských sekt, případně k jiným náboženstvím, vstup (návrat) do některé z křesťanských církví, nebo radikální změna života, která nemusí být doprovázena změnou církevní příslušnosti.⁶⁶

V této práci budu konverzí označovat rozhodnutí člověka odpovědět vírou na setkání s Ježíšem a následovat ho. Jde o pojetí, které je v souladu s již citovaným článkem Redemptoris missio: „Obrácení je od začátku plný a radikální výraz víry, který nezná ani hranice, ani zábrany a přijímá Boží dar zcela a úplně. Současně však dává s jistotou do pohybu dynamický a trvalý proces, který trvá celý život a vyžaduje stálý přechod ze „života podle těla k životu podle Ducha“. Znamená přijmout Kristovu skutečnost spásy

---

⁶² POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*, Praha: Krystal OP, Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 26

⁶³ BROWN, Carole. Homiletic and Pastoral Review. *The Problem with „Not“ Having a Personal Relationship with Jesus* (11.8.2014) [2014-11-19] <www.hprweb.com/2014/08/the-problem-with-not-having-a-personal-relationship-with-jesus/>

⁶⁴ AG 13

⁶⁵ DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 600

⁶⁶ Srov. KAPLÁNEK, Michal. Rozhodnutí mladého člověka nechat se pokřtít v katolické církvi. In HANUŠ, Jiří – NOBLE, Ivana (ed.) *Konverze a konvertité*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 82

a stát se jeho učedníkem.⁶⁷ Z toho také vyplývá, že konverze se skládá ze dvou skutečností:

- 1) Z rozhodnutí následovat Krista, které stojí na počátku učednictví.⁶⁸ Tento moment popisuje E. J. Cuskelly takto: „Náš duchovní život začíná touto silně prožitou osobní zkušeností s darováním sebe Bohu“⁶⁹ Nicméně je třeba podotknout, že ne vždy musí být tato zkušenost prožívána skutečně „silně“, ač tomu tak u mnoha lidí může být. Podstatnější je to, zda k tomuto rozhodnutí došlo, než to, jakými emocemi bylo doprovázeno, či případně to, jestli je dotyčný schopen přesně určit čas, kdy k němu došlo.
- 2) Z procesu, který tímto rozhodnutím začíná a během našeho pozemského života nikdy neskončí. To je také důvod, proč učedník nikdy nepřestává být učedníkem, ale neustále má vrůstat v Kristovu podobu. „Křesťanský život je neustálé obrácení. Není jen očištěním od stavu hříchu, ale znamená pokrok na cestě askeze. Znamená stále hlubší zduchovnění, abychom v základním rozhodnutí usilovali o život lásky. Křesťan se cítí jako poutník, jako člověk žijící v provizorních podmínkách stanu; jako člověk mající nad sebou základní zákon stále hlubšího obrácení, jako bytí zcela začleněné do dynamiky velikonočního tajemství smrti a vzkříšení.“⁷⁰

Je také důležité zmínit, že konverze v tomto pojetí je často nezávislá na křtu, přestože v ideálním případě by měly jít ruku v ruce. Jan Pavel II. tuto skutečnost zmiňuje, když mluví o katechezi dětí, ovšem tyto postřehy se dají vztáhnout i na mnoho dospělých, i praktikujících, katolíků. „Nejlepší vyučovací cesta musí brát v úvahu, že k první evangelizaci často vůbec nedošlo. Některé děti totiž, jež přijaly křest v prvních letech svého života, přicházejí na farní katechetickou výuku bez počátečního úvodu do víry a aniž by byly uvedeny do nějakého osobního vztahu s Kristem. Mají pouze schopnost věřit, která byla do jejich srdcí vštípena křtem a působením Ducha svatého.“⁷¹

---

⁶⁷ RM 46

⁶⁸ Srov. CUSKELLY, E. J. *Současná spiritualita. Duchovní život z hlediska moderní psychologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994, s. 69

⁶⁹ Tamtéž, s. 81

⁷⁰ DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*, s. 603

⁷¹ CT 19

Je třeba, aby ke konverzi ve smyslu osobního rozhodnutí došlo i u věřících, kteří byli ve víře vychováni. Jde v podstatě o analogickou situaci, ve které se nacházeli i první křesťané. A přestože konverze Židů ke křesťanství a konverze k učednictví katolíků, kteří byli ve víře vychováni, nejsou jistě totožné, obsahují nepopíratelně jisté shodné prvky. Mireia Ryšková ve své reflexi obrácení Pavla z Tarsu vyvozuje některé důsledky Pavlova obrácení pro křesťanství: „Osobně-charismatická vazba vyžaduje osobní rozhodnutí, „konverzi“, není dána příslušností k nějakému národu, skupině. Křesťanství tu navazuje na helénisticko-židovskou snahu o obrácení pohanů. Nicméně tato konverze je vyžadována od každého (jsou s ní spojeny nové obsahy víry, a to jak pro pohany, tak pro Židy), není zvláštností (jako byl proselytismus) vedle regulární cesty (Židem od narození), nýbrž nutností.“⁷²

Z výše uvedeného je zřejmé, že tento aspekt učednictví pokrývá témata, která jsem při rešerši pramenů seskupila do podkapitol 1.1.1. Kristus na prvním místě, 1.2.2. Připodobnění Kristu, 1.3.1. Výzva k dokonalosti a 1.4.1. Obrácení ke Kristu.

1.5.3. Společenství

Na společenství, které vytvářejí Kristovi učedníci, se dá dívat z mnoha pohledů. Od přístupu ke společenství jako obrazu společenství Trojice, přes svátostné společenství církve či konkrétní lidské vztahy ve farnosti, malé skupině, komunitě či hnutí až po jeho ekumenický rozměr. Není cílem této práce zkoumat společenství Kristových učedníků z těchto a mnohých dalších pohledů, kterými se teologie zabývá. Faktem ovšem zůstává, že učednictví není možné žít pouze ve vertikále vztahu s Kristem, ale má i svůj neopomenutelný horizontální rozměr vztahu s ostatními Kristovými učedníky. Jeho realizace v praxi může být velmi rozmanitá, zvláště pokud neopomineme jeho ekumenický rozměr, avšak při autentickém učednictví je vždy přítomná.

Společenství není pouhým důsledkem učednictví, ale zároveň ono samo učednictví a následování Krista podporuje. „Teprve autentické společenství dává církvi radostnější život, po kterém toužíme, kvůli kterému jsme ochotni něco udělat a obětovat se.“⁷³

---

⁷² RYŠKOVÁ, Mireia. Obrácení Saula/Pavla z Tarsu. In HANUŠ, Jiří – NOBLE, Ivana (ed.). *Konverze a konvertité*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 17

⁷³ AMBROS, Pavel. *Teologicky milovat církev. Vybrané statě z pastorální teologie*. Velehrad: Refugium, 2003, s. 239

S aspektem společenství učedníků úzce souvisí podkapitoly 1.1.2. Vzájemná láska učedníků, 1.2.3. Společenství církve, 1.3.2. Láska a jednota Kristových učedníků a 1.4.2. Jednota učedníků s Kristem a mezi sebou navzájem.

1.5.4. Ortodoxie

„Ortodoxie znamená plné přijetí a důslednou poslušnost vůči učením Ježíše tak, jak je nám předáváno v Písmu svatém, v tradici a v učení magisteria katolické církve.“ (překlad autorky)⁷⁴ Tento aspekt učednictví odkazuje na to, co je obsaženo v základu tohoto českého slova, a to postoj učícího se. To je postoj, který zahrnuje určitou míru pokory spojenou s ochotou přiznat si, že nevím vše nejlépe, a zároveň zahrnuje aktivní hledání Pravdy, která se poznává skrze působení Ducha svatého a jejíž poznání mění lidský život.

K tématu pravověrnosti neboli ortodoxii se vztahují podkapitoly 1.1.3. Zůstávat v Ježíšově slovu, 1.2.4. Život v pravdě, 1.3.3. Pravda a dobro a 1.4.3. Hlubší pochopení v Duchu svatém.

1.5.5. Misie

Misie je svobodné hlásání evangelia jako srozumitelné pravdy a konkrétní lásky mezi všemi národy a ve všech dějinných situacích, aby byli tímto hlásáním lidé pozváni k svobodné poslušnosti víry.⁷⁵ Pro účely této práce bude tento aspekt učednictví vnímán včetně jeho širšího významu. Půjde o jakékoliv vycházení Kristových učedníků navenek, které v sobě nese spásu v širokém slova smyslu.

Téma misijního vyjití učedníků pokrývají podkapitoly 1.1.4. Poslání získávat učedníky a uzdravovat, 1.2.5. Poslání, 1.3.4. Poslání hlásat Boží království a 1.4.4. Být světu světlem.

1.6. Vědomé učednictví

Přídavné jméno „vědomé“ ve vztahu k učednictví začala používat Sherry Weddell z čistě praktických důvodů. Jak totiž z předchozího textu vyplývá, není v tomto pojetí

---

⁷⁴ The Four Pillars: The Essential Characteristics of Discipleship [2014-11-7].

<www.id916.com/fourpillars/>

⁷⁵ Srov. RAHNER, Karl – VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*. Praha: Zvon, 1996, s. 181 - 182

„nevědomé“ učednictví možné a lingvisticky jde tedy o nadbytečnou informaci. Při své práci však zjistila, že pokud používala pojem vědomé učednictví namísto prostého pojmu učednictví, bylo v realitě americké katolické církve mnohem pravděpodobnější, že posluchači či čtenáři pochopili, pro jakou skutečnost daný pojem používá.⁷⁶

Protože není cílem této práce zjistit, zda tato úprava pojmu může mít podobný dopad i v českém jazykovém prostředí, rozhodla jsem se převzít přesnou terminologii z knihy *Formování vědomých učedníků (Forming Intentional Disciples)*, neboť z ní nemalou měrou vycházím. Nebudu tedy v této práci zkoumat vlivy, které mohou být argumentem jak pro, tak proti přidání tohoto přídavného jména v našich reáliích. Použití pojmu „vědomé učednictví“ stavím na předpokladu, že je možné, že i v českém prostředí vzhledem k celosvětově výrazně jednotnému jazykovému vyjadřování v katolické církvi a do určité míry i společné kultury, alespoň v Evropě a Severní Americe, by vliv této drobné úpravy pojmosloví mohl být i v České republice obdobný. Jsem si vědomá, že není v možnostech této práce tento předpoklad potvrdit, věřím ale, že přidání přídavného jména „vědomé“ by nemělo pochopení tohoto pojmu ztížit vzhledem k rozsáhlému popisu pojetí učednictví, se kterým zde pracuji, v první kapitole.

Důraz na slovo vědomé je v knize *Formování vědomých učedníků (Forming Intentional Disciples)* kladen z toho důvodu, aby se autorka vyhnula záměně konverze k učednictví za jiné dvě duchovní cesty, které se mohou odehrávat zároveň, avšak nejsou totožné. Jde o a) cestu do církve skrze udělení iniciačních svátostí a b) cestu aktivní praxe, která se projevuje vnější aktivitou jako je například přijímání svátostí, účast na mši a na životě a službě křesťanské komunity.⁷⁷ Tyto dvě cesty jsou neméně důležité, jsou však vzhledem k jejich povaze mnohem snáze identifikovatelné než ona vnitřní cesta prohlubujícího se vztahu s Kristem, která ústí do rozhodnutí ho následovat a stát se jeho učedníkem. A právě ono rozhodnutí je tím, co je myšleno slovem „vědomé“.⁷⁸ Toto slovo zdůrazňuje, že pro učednictví je zásadní právě vnitřní cesta konverze. Jeho jádrem je osobní vztah s Kristem.

---

⁷⁶ Srov. WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, Huntington: Our Sunday Visitor, 2012, s. 65

⁷⁷ Srov. tamtéž, s. 54

⁷⁸ Srov. tamtéž, s. 65

2. Cesta k vědomému učednictví přes pět fází konverze

Koncept pěti fází konverze pochází původně od Douga Schauppa, který se ve své práci v pastorační a evangelizační vysokoškolské práci na Kalifornské univerzitě v Los Angeles potýkal s určitými problémy. Ve své knize *Byl jsem ztracen (I Once Was Lost)* tuto situaci z devadesátých let popisuje takto: „Studenti už nereagovali stejně jako dříve. Sdílení pravdy o Ježíšově evangeliu už lidmi nehýbalo. Naše evangelizační snahy v nich méně rezonovaly a přinášely mnohem méně ovoce.“ (překlad autorky)⁷⁹

Proto se ve školním roce 1997 – 1998 Doug Schaupp se svými kolegy rozhodl provést formou rozhovorů kvalitativní výzkum mezi studenty, kteří během toho roku skrze jejich činnost prošli konverzí. Těch bylo toho roku 37. Tento výzkum jim přinesl velmi zajímavé výsledky. „Na konci roku jsme udělali rozhovor s většinou těchto 37 studentů, abychom zjistili, jaký druh vnitřních i vnějších dynamik jim pomohl do Božího království. To, co jsme zjistili, bylo, že ve skutečnosti všichni prošli stejnými fázemi růstu a proměny, ačkoliv každému studentovi samozřejmě trvalo jiné množství času dorůst z jedné do druhé.“ (překlad autorky)⁸⁰ Zkušenosti a problémy, které měli vliv na přechod z jedné fáze do druhé, však byly velmi individuální a jedinečné.

Těchto pět fází popsal Doug Schaupp takto:

- „1) Dorůst k důvěře k nějakému křesťanovi nebo naší struktuře inkarnační evangelizace
- 2) Vzbuzení zvědavosti ohledně Boha/Ježíše/křesťanství/smyslu života
- 3) Vědomě se otevřít změně v myšlení o životě a Bohu. Schopnost verbalizovat pocíťovanou potřebu něčeho dalšího.
- 4) Začít vědomě hledat Boha
- 5) Překročit hranici a stát se následovníkem Krista“ (překlad autorky)⁸¹

Ačkoliv tento koncept pochází z evangelikálního prostředí, popisuje natolik obecnou lidskou zkušenost, že zřejmě není důvod, aby nemohl být použitelný i v katolickém

---

⁷⁹ EVERTS, Don – SCHAUPP, Doug. *I Once Was Lost: What Postmodern Skeptics Taught Us About Their Path to Jesus*. Downers Grove: InterVarsity Press, 2008, s. 12 - 13

⁸⁰ SCHAUPP, Doug. *Five Thresholds of Postmodern Conversion* (8/1998) [2014-11-10]

<<http://cms.intervarsity.org/mx/item/4189/download/>>

⁸¹ Tamtéž.

prostředí. S pěti fázemi konverze začal pracovat Institut Kateřiny Sienské, což je organizace založená Západní dominikánskou provincií v USA a zaměřená na vzdělávání farností pro formaci katolických laiků a jejich poslání ve světě.⁸² Tento Institut pouze drobně uzpůsobil jazyk katolickému prostředí a pracuje s nimi již deset let.⁸³

Člověk, který je na cestě ke konverzi, má v různých fázích velmi rozdílné potřeby. Proto je vhodné, aby lidé, kteří je na této cestě doprovázejí, ať už jde o pastorační pracovníky nebo o jiné křesťany z jejich okolí, měli o těchto fázích alespoň základní povědomí. Mohou tak lépe volit pastorační přístup, který daného člověka podpoří na jeho cestě ke Kristu, a mohou se lépe vyvarovat postojům a metodám, které by byly v danou chvíli kontraproduktivní.

V tradičním katolickém pojetí jsou konverze či přijetí křesťanské víry v podstatě ztotožňovány s přijetím iniciačních svátostí a víra je v tomto pojetí chápána jako „souhlas s objektivními pravdami, které církve učí, jako pevné přesvědčení o doktríně a jejich praktických etických důsledcích“ (překlad autorky)⁸⁴ Evangelizační přístupy, které zohledňují primárně růst vztahu ke Kristu ústící do konverze k učednictví, se začaly v katolické církvi ve větší míře opět rozšiřovat až po II. vatikánském koncilu, ačkoliv přítomné byly vždy. Zdá se však, že tradiční modely předávání víry stále ještě převládají, jak podotýká například Pat Collins.⁸⁵ Z toho se dá usuzovat, že katoličtí věřící ve velké míře nemají zkušenosti s tím, jak doprovázet druhého na cestě ke konverzi a jak mu být na této cestě efektivně nápomocný. Koncept pěti fází konverze může v této situaci velmi pomoci v praktické orientaci v této problematice i vzhledem ke své jednoduchosti.

Za velký přínos také považují, že ze své podstaty klade velký důraz na naslouchání druhému a nutnosti pozornosti vůči druhému, protože jinak než nasloucháním a pozorností nelze zhruba určit, ve které fázi konverze se dotyčný nachází. Právě naslouchání a citlivost vůči druhému člověku některé jiné evangelizační přístupy

---

⁸² Srov. Catherine of Siena Institute. *About us* [2014-11-10] <<http://siena.org/Article/about-us>>

⁸³ Srov. WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 128 - 129

⁸⁴ COLLINS, Pat. *Basic Evangelisation. Guidelines for Catholics*, Dublin: The Columba Press, 2010, s.

68

⁸⁵ Srov. tamtéž, s. 69

podceňují, a tak nejen, že se tím snižuje jejich efektivita, ale bohužel mohou také napáchat mnoho škod.

Jako každý koncept, má však i tento svá úskalí. Stejně jako jiné koncepty, které používají jistou klasifikaci, může být i tento použit pro pouhé „škatulkování“ lidí, podle toho v jaké fázi se ten který člověk právě nachází. Zároveň s tím může docházet k určitému rozdělování na lidi či křesťany různých kategorií, na lepší a horší, což může mít velmi negativní následky. K tomuto nešvaru se obdobně vyjadřuje i Aleš Opatrný: „Analýza víry těch, kteří se ke křesťanství hlásí, nemá vést k neúctě nebo k pohrdání lidmi s vírou „neúplnou“, kteří vykazují spíše sekundární (kulturní) znaky křesťanské existence.“⁸⁶

Člověk, který se snaží zorientovat ve vnitřním životě druhého, by si také neměl přestat uvědomovat, že jeho možnosti poznání jsou jen omezené a že není možné s plnou jistotou tvrdit, ve které fázi se dotyčný nachází. Je velmi přínosné, pokud je pastorační pracovník či jiný doprovázející křesťan schopen dobře odhadnout fázi konverze u druhého, ale vždy to musí dělat v pokoře toho, že se může mýlit. V žádném případě pak není přípustné druhého proti jeho vůli přesvědčovat, v jaké fázi konverze se podle nás nachází, a to i v případě, že bychom měli pravdu.

Poslední věc, kterou bych ráda podotkla předtím, než provedu rozbor jednotlivých fází konverze, je, že ačkoliv je tento proces pro zjednodušení popsán prostě lineárně, tak tomu tak v realitě vůbec nemusí být. Nejen, že různým lidem trvá různě dlouhou dobu přechod z jedné fáze do druhé (může to trvat krátkou chvíli i desítky let), ale zároveň se někteří mohou vracet zpět, a to i o několik fází, nebo projít něčím velmi rychle a někde se na dlouhou dobu zastavit, přecházet vícekrát tam a zpět mezi různými fázemi apod. Zkrátka, reálný život je mnohem pestřejší než jednoduchá linie za sebou seřazených fází konverze a není dobré snažit se ho násilně přizpůsobit, aby odpovídal určité teoretické klasifikaci v její zobecněné podobě. I toto by měl mít doprovázející křesťan stále na vědomí.

---

⁸⁶ OPATRŇÝ, Aleš. *Cesty pastorače v pluralitní společnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 68

2.1. Důvěra

Počáteční důvěrou zde není myšlena důvěra v Boha, která je součástí osobního vztahu s ním. Nejde tedy ještě o aktivní osobní víru. Důvěra, která je první fází konverze, je pouhou důvěrou v někoho či něco, co má daný člověk spojené s křesťanstvím. Tato důvěra může nabývat mnoha různých forem a dokonce nemusí být ani založena na věroučně správném pochopení dané reality, aby tato fáze posloužila svému účelu a člověk se skrze ni mohl posunout blíže k učednictví.⁸⁷

Člověk například může mít velkou nedůvěru vůči církvi, kněžím i Bohu, ale měl hodnou babičku, která byla věřící a kterou měl rád. Tento jeho vztah k babičce se může stát určitým mostem důvěry, jenž může být základem pro jeho pozdější setkání s Kristem. Obdobně může být tato pozitivní asociace vytvořena s téměř cokoliv křesťanským.

Není vůbec nutné a v podstatě to není ani možné, aby v této fázi člověk dobře chápal různé věroučné i morální záležitosti. Nicméně je naprosto zásadní, aby si dotyčný určitý most důvěry s něčím křesťanským vytvořil. Bez tohoto mostu důvěry si totiž tento člověk bude vždy zachovávat vnitřní a někdy i vnější odstup, který mu znemožňuje být zaangażován osobně. Pokud je učednictví primárně o vztahu s Kristem, pak je naprosto pochopitelné, že na počátku tohoto vztahu musí být důvěra. Vždyť i vznik jakéhokoliv mezilidského vztahu se bez ní neobejde a z psychologického hlediska by toto jistě nikdo nezpochybňoval.

„Důvěra ve vztahu je velmi dynamická věc, a tak se nesnažím naznačit, že když už jsem jednou překročil „hranici důvěry“ s nekřesťanem, tak že mi už bude jako kouzlem věřit ve všem. Ale to, co říkám, je, že existuje určitá hranice základní důvěry, kterou budou potřebovat překročit před tím, než se bude moci odehrát efektivní hlásání evangelia.“ (překlad autorky)⁸⁸

---

⁸⁷ Srov. WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 132

⁸⁸ SCHAUPP, Doug. *Five Thresholds of Postmodern Conversion* (8/1998) [2014-11-10] <<http://cms.intervarsity.org/mx/item/4189/download/>>

Není asi také těžké odhadnout, že dnešní společnost, přes možné místní a regionální výjimky, se všeobecně nenachází ani v této fázi. Budování důvěry je důležitým úkolem církve směrem k okolnímu světu, protože je předpokladem k tomu, aby hláсанé slovo Boží skutečně padlo do úrodné půdy. „Není třeba ani říkat, že jako následovníci Ježíše nemůžeme nikdy předpokládat, že nám postmoderní lidé věří, když si uvědomí, že jsme křesťané. Naopak, když s nimi budujeme přátelství, musíme si pokorně přiznat, že ten úkol leží na nás, abychom vybudovali důvěru a ukázali jim, že jsme jiní než všechny jejich negativní představy o křesťanech.“ (překlad autorky)⁸⁹

„Většina aktivních katolíků je minimálně ve fázi důvěry. Mnozí nepraktikující katolíci či „bývalí“ katolíci mají postaven most důvěry, který by jim umožňoval vrátit se zpět.“ (překlad autorky)⁹⁰ I když může být velice zrádné usuzovat z vnějších projevů vnitřní život člověka, dá se předpokládat, že pokud lidé udržují nějaký užší kontakt s církví, tak určitou důvěru vybudovanou mají. Další fáze konverze se však z pouhého „praktikování“ víry tak jednoduše vyvodit nedají. A právě tady může vzniknout zásadní problém. Jak jsem již zmínila, důvěra totiž může být postavena na něčem, co není úplně věroučně správně pojato (například vnímání Boha jako zlého a přísného, ale Panny Marie jako dobré ochránkyně). Pokud bychom k tomuto člověku přistoupili jako k někomu, kdo už je dál na cestě ke konverzi, a chtěli tuto situaci řešit tím, že se dotyčným budeme snažit vysvětlit, co v tomto ohledu církev učí, může se stát, že mu tím zničíme jeho jediné spojení s křesťanstvím, kterému v tuto chvíli důvěruje, a že ho tím od Boha ještě oddálíme. Samozřejmě to neznamená, že by se doprovázející křesťan neměl k věroučným či morálním otázkám vůbec vyjadřovat, jen je třeba mít na mysli, že budování důvěry je v této fázi primární a přístupy, které důvěru ničí, byť mohl mít dotyčný dobré úmysly, mohou mít špatné důsledky.

„Jak tedy vytvoříme důvěru. Předně s nimi budujeme přátelství, které je autentické, vřelé, přijímající a skutečné. Jdeme s nimi do jejich světa a děláme, co mají rádi (s výjimkou hříchu, samozřejmě). Sloužíme jim, jsme k nim štedří a bavíme se s nimi,

---

⁸⁹ SCHAUPP, Doug. *Five Thresholds of Postmodern Conversion* (8/1998) [2014-11-10] <<http://cms.intervarsity.org/mx/item/4189/download/>>

⁹⁰ WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 133

zatímco se za ně celou dobu ve skrytu modlíme.“ (překlad autorky)⁹¹ Toto budování důvěry však někdy není vůbec jednoduché. „Když se snažíme znovu či poprvé vybudovat důvěru, musíme se modlit a snažit se vyhnout svým přirozeným reakcím na nedůvěru, které je na nás namířena. Musíme se vyhýbat takovým věcem jako zaujímání obranných postojů, vnímání nás samotných jako „obětí“, nebo tomu, že se záměrně vyhýbáme lidem, kteří nám nevěří, a že je soudíme.“ (překlad autorky)⁹² Zvláště opatrní musíme být u těch, kteří mají za sebou nějaké reálné zranění ze strany církve nebo konkrétních křesťanů, protože u nich se nedůvěra může projevovat zvláště silně až agresivně, avšak neznamená to, že nemůže být překonána. „Důvěra ale nemůže být vybudována, pokud se evangelizátoři dívají na neevangelizované se strachem a pohrdáním.“ (překlad autorky)⁹³ Láska musí být hlavním motorem našeho úsilí přivádět druhé k víře.

Také je třeba vnímat, že evangelizace není o nás. Ježíš zemřel za všechny⁹⁴, aby všechny zachránil. Evangelizace je tedy o Kristu, který jako dobrý pastýř hledá každou ztracenou ovci skrze nás.⁹⁵ Žádný člověk není schopen přinést proměnu do lidského srdce, tu může způsobit jen Bůh. Ježíš ale chce, abychom měli na tomto jeho plánu záchrany svůj podíl, a proto nás posílá získávat mu učedníky.⁹⁶

2.2. Zvědavost

Vybudovaný most důvěry je potřebným základem pro přechod do další fáze na cestě ke konverzi: zvědavosti. Zvědavost v duchovní oblasti může způsobit velké množství věcí. Někoho může fascinovat krása církevních staveb, hudby či jiného křesťanského umění, jiný může být osloven mystikou nebo vnitřním pokojem křesťana, kterého zná, dalšího může vytrhnout ze zajetých kolejí obětavá křesťanská pomoc nebo dobré vzájemné vztahy v křesťanském společenství. Podnětů, co mohou vyvolat v nevěřícím zvědavost ohledně křesťanství je nepřeberně.

---

⁹¹ SCHAUPP, Doug. *Five Thresholds of Postmodern Conversion* (8/1998) [2014-11-10] <<http://cms.intervarsity.org/mx/item/4189/download/>>

⁹² WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 133

⁹³ Tamtéž, s. 136

⁹⁴ Srov. Žd 2,9

⁹⁵ Srov. WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 138

⁹⁶ Srov. Mt 28,19

Co tedy může křesťan dělat pro vzbuzení zvědavosti v druhém? Doug Schaupp zmiňuje čtyři hlavní oblasti:

- „Žít Boží slovo: Pokud jim dokážeme ukázat Boží království žité konkrétním a praktickým způsobem, může se pro ně Ježíš stát mnohem reálnější a přitažlivější. Například je můžeme vzít sebou, když se staráme o lidi bez domova. Pak uvidí lásku v praxi, což je zaujme. Neexistuje nic, co by nahradilo sílu v pravdě žitého Božího slova.
- Zranitelnost: Být otevření ohledně našich zápasů a sdílet se o tom, jak nám Ježíš pomáhá obstát, když se na něj obracíme, je pro růst zvědavosti v nich velmi důležité.
- Společenství: Možná náš nejlepší „nástroj“ k vytváření zvědavosti je samotné pravé křesťanské společenství prožívané před jejich očima: opravdová vzájemná láska, odpuštění a smíření, společné sdílení všech věcí atd.
- Podněcování zvědavosti: Dobré kladení otázek, obracení rozhovorů k duchovním tématům a vyprávění příběhů o tom, kdy Bůh něco dělal v našich životech, jsou výborné pro povzbuzení zvědavosti v této fázi.“ (překlad autorky)⁹⁷

Pokud nám jde o to, aby byl člověk schopný vstoupit do určitého vztahu s Ježíšem, nelze zůstat jen u různých typů duchovní zvědavosti, ale je třeba citlivě podnítit zvědavost o jeho osobu. Sherry Weddell podotýká, že toto vzbuzení zvědavosti ohledně Ježíše není možné bez toho, že bychom o něm mluvili: „Podle toho, co jsem viděla, je těžké přemýšlet nad věcmi, o kterých jste nikdy neslyšeli mluvit někoho jiného.“ (překlad autorky)⁹⁸ V tomto místě přechodu od zvědavosti ohledně některého z křesťanských témat k zvědavosti ohledně osoby Ježíše Krista je zvláště důležité to, co k evangelizaci říká papež Pavel VI.: „Nelze mluvit o skutečné evangelizaci, jestli se při ní nehlásá i jméno, učení, život, zaslíbení, království a tajemství Ježíše z Nazareta, Božího Syna.“⁹⁹

---

⁹⁷ SCHAUPP, Doug. *Five Thresholds of Postmodern Conversion* (8/1998) [2014-11-10] <<http://cms.intervarsity.org/mx/item/4189/download/>>

⁹⁸ WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 141

⁹⁹ EN 22

Mluvit otevřeně o svém vztahu s Kristem však není běžnou „kulturní“ normou většiny katolických farností. Je to způsobeno velkým množstvím různých vlivů. Přesvědčení, že víra je něco čistě osobního, co se s druhými téměř nesdílí, bylo podporováno společnostmi jak za komunistického režimu, tak nynějším postmoderním náhledem na svět relativizujícím objektivní pravdy. Na druhé straně spektra těchto vlivů se mohou nacházet negativní zkušenosti s křesťanskými skupinami, které jméno Ježíš používají ve spojení s různými manipulativními či nátlakovými technikami, kdy odmítání mluvit o Kristu a svém vztahu k němu může být vyjádřením vymezení se vůči takovýmto skupinám. Někdy také může jít o pocit, že mluvit o Ježíši je příliš „protestantské“ a to může jít proti tomu, jak někteří vnímají svou katolickou identitu. Jistě nejde o plný výčet, ale zdá se, že tyto důvody se objevují relativně často.

At' už jsou pro toto „mlčení“ o Ježíšovi a o prožívaném vztahu k němu důvody jakékoliv, zůstává faktem, že si sebou nese i svou negativní stránku věci. „Bohužel většina z nás nejsme duchovními génii. Když kolem nás nikdo nikdy nemluví o nějaké dané myšlence, tak pravděpodobnost, že o ní začneme přemýšlet spontánně, není větší, než že spontánně vymyslíme novou základní barvu. Do té míry, do jaké spolu *nemluvíme* explicitně o učednictví, velmi stěžujeme většině katolíků nad učednictvím *přemýšlet*.“ (překlad autorky)¹⁰⁰ Toto samozřejmě neplatí pouze pro život těch, kteří už se za katolíky považují, ale týká se to i interakce Kristových učedníků s lidmi mimo církev.

„Existují tři základní fáze zvědavosti:

- 1) Povědomí: Toto je moment kdy si lidé začnou uvědomovat, že existuje více možností v životě než ty, které si představovali či zažili. Jedna z těchto možností může být „Mohu mít osobní vztah s Bohem, který mě miluje.“
- 2) Zapojení: Toto nastává, když zvědavý člověk podnikne sám od sebe kroky, aby se své zvědavosti věnoval, řekněme tím, že se spřátelí s křesťanem, že začne číst o Ježíšovi atd.

---

¹⁰⁰ WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 56

- 3) Výměna: Konvertita začne zažívat intenzivní zvědavost. Posune se z pouhého poslouchání a částečně obráceného zkoumání křesťanů a jejich víry k aktivnímu pokládání otázek a výměny názorů a myšlenek.“ (překlad autorky)¹⁰¹

V této fázi konverze je také velmi klíčové si uvědomit, že pro povzbuzení zvědavosti je velmi efektivní spíše klást otázky než na ně odpovídat. Toto jde bohužel proti určitému instinktu, který mají někteří katolíci v sobě i díky relativně silnému důrazu na apologetiku v jejich náboženském vzdělání a to především v místech, kde jsou již nějakou dobu minoritou. „Náš silný katechetický a apologetický instinkt, ačkoliv pochopitelný, může být na překážku při evangelizaci postmoderních lidí. Samozřejmě, že existuje moment, ve kterém začne být základní katecheze *velmi* důležitá, ale pro většinu lidí toto přijde až později na této cestě. V této fázi nám zatím nejde o to říci lidem *všechno*, co církev učí. Naším cílem je spíše vzbudit duchovní zvědavost našimi životy a pokládáním otázek, které vznášejí hlavní otázku „Kdo si myslíš, že Ježíš je?““ (překlad autorky)¹⁰²

Na to, jak zásadní pro proces konverze pokládání otázek je, nám ukazuje i to, jak často v evangeliích Ježíš pokládá otázky, či na otázku odpovídá otázkou. Vytahuje tak na světlo hluboké touhy člověka,¹⁰³ obrací pozornost k jádru problému,¹⁰⁴ či klade do popředí důležitost vztahu člověka k Bohu¹⁰⁵ apod. Všeobecně tak vzbuzuje duchovní zvědavost (větší než kdyby na otázky prostě odpověděl), která je potřebným motorem růstu vztahu k Bohu.

Z výše uvedeného vyplývá, že v této fázi má doprovázející křesťan velmi důležitou až téměř nenahraditelnou roli, která vyžaduje jeho aktivní zapojení. To ale neznamená, že by měl přestat naslouchat a vnímat člověka, který cestou ke konverzi prochází. Pokud ten dá totiž jakýmkoliv způsobem najevo, že si nepřeje o těchto tématech povídat, je nutné toto jeho rozhodnutí bezvýhradně respektovat.

---

¹⁰¹ EVERTS, Don – SCHAUPP, Doug. *I Once Was Lost: What Postmodern Skeptics Taught Us About Their Path to Jesus*, s. 52

¹⁰² WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 146

¹⁰³ Srov. Mk 10,51

¹⁰⁴ Srov. Lk 10,26

¹⁰⁵ Srov. Mt 16,15

Dříve než přejdu k další fázi, je třeba ještě poznamenat, že vnější projevy zvědavosti mohou být snadno zaměněny za vnější projevy fáze aktivního hledání.¹⁰⁶ Pro jejich rozlišení lze použít právě to, jak jdou jednotlivé fáze za sebou. Zvědavost obsahuje důvěru, avšak ještě ne otevřenost a ochotu ke změně vlastního života. Důvěra i zvědavost mohou mít i velmi výrazné vnější projevy, ale pokud se člověk nedostane do fáze otevřenosti, tak si stále ještě vnitřně udržuje jednoznačný odstup. Zvláště u extrovertnějších, komunikativnějších a méně skeptických typů lidí se může stát, že se do fáze zvědavosti dostanou relativně rychle. Zvědavost je oproti aktivnímu hledání ve své podstatě pasivní fází, protože zatím od člověka nevyžaduje žádnou zásadnější vnitřní proměnu, která by se dotýkala identity daného člověka. Následující krok přechodu do fáze otevřenosti však bývá prvním opravdu velkým zlomem pro drtivou většinu lidí bez ohledu na jejich charakterové rysy.

2.3. Otevřenost

Ve fázi otevřenosti se člověk dostává do postoje otevřenosti vůči životní změně, kterou by pro něj přijetí následování Krista znamenalo. Ještě zde nejde o žádné „ano“ Kristu, spíše o posun od „ne“ k „nevylučuji to“. Přesun do této fáze může být v některých případech velmi hladký, avšak často tomu tak nebývá. „Na každého člověka, který zdolá cestu k otevřenosti bez úsilí, jich připadá deset, pro které je to velmi složité.“ (překlad autorky)¹⁰⁷

Tato fáze se navenek může projevit minimálně, o to větší změnu postoje ale vyžaduje uvnitř, právě proto je právě tato fáze tolik zlomová. „Posun do této fáze je jednou z nejtěžších cest pro lidi jednadvacátého století, protože vyžaduje přiznání si, že jsme otevřeni možnosti osobní a duchovní změny.“ (překlad autorky)¹⁰⁸ K tomuto přechodu je zároveň nutné opustit obranné mechanismy jako „cynismus a antagonismus a přiznat Bohu (pokud skutečně existuje a slyší) a sobě samému, že jsem otevřený pro změnu.“ (překlad autorky)¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ Srov. WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 149

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 158

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 156

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 157

Právě z tohoto důvodu, že jde o takový velký vnitřní přerod, který nemusí být navenek tolik vidět, zde také může dojít k nepochopení ze strany křesťanů, a to i pokud sami určitou konverzí prošli. Všeobecné povědomí o dnešní společnosti je takové, že se dnes lidé v mnohem větší míře než dříve vyhýbají závazkům, proto i pochopení pro strach z definitivního rozhodnutí pro Krista je v tomto ohledu v podstatě opodstatněné. Ale když jde o pouhou otevřenost bez náznaku jakéhokoliv závazku? Problém je v tom, že lidé stojící těsně před krokem k otevřenosti se mohou potýkat s obdobnými pocity jako ti, kteří stojí před rozhodnutím následovat Krista. Mohou mít pocit, že je to něco nebezpečného, bláznivého, děsivého nebo úplně mimo jejich kontrolu.¹¹⁰

Křesťanům, kteří jsou svědky této situace, to může připadat zbytečně přehnaná reakce, nebo mohou mít pocit, že nechápou, proč to vůbec dotýčný tolik prožívá. Doprovázející křesťan by se měl v takovém případě vyvarovat jakéhokoliv zlehčování dané situace, měl by si být vědom, o kolik větší se tento krok většinou zdá těm, kteří ho podnikají, oproti tomu, jakým se jeví být zvenčí. Měl by si také dát pozor, aby dotýčného příliš netlačil dál, než je schopen v danou chvíli jít, nebo celou situaci prostě neuzavřel s tím, „že je prostě třeba věřit“. Také je třeba mít dost trpělivosti, protože zvlášť člověk ve zlomu mezi zvědavostí a otevřeností bude nějakou dobu možná přebíhat z jedné fáze do druhé a zpět, nebo u něj může jít o opravdu pomalý proces. Vzhledem k důležitosti tohoto kroku je více než vhodné, zvlášť u této části procesu konverze, podporovat otevřenost daného člověka vytrvalou přímluvnou modlitbou.¹¹¹ Přejít do fáze otevřenosti bývá často podpořen nějakou zásadní životní událostí, na což je také potřeba brát ohled. Dobrý pastorační přístup je proto schopen křesťanské doprovázení skrze tuto životní událost spojit s doprovázením při přechodu do fáze otevřenosti.

Při respektování těchto principů navrhuje Sherry Weddell následující možnosti, které mohou podpořit otevřenost:

- Praktikovat neodsuzující pravdivost – především sdílením vlastních zápasů o víru a toho, jakou roli hrál v procesu změny Bůh
- Pokládat podnětné otázky ohledně osobních změn

---

¹¹⁰ Srov. WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 157

¹¹¹ Srov. tamtéž, s. 159

- Pomoci najít souvislosti – pokud možno jejich vlastními slovy jim připomenout momenty, kdy už Bůh v jejich životech jednal
- Povzbudit je, aby si řekli Bohu o znamení – na základě víry, že Bůh je iniciátorem vztahu s daným člověkem, i když to může znít troufale
- Zeptat se jich, jestli se za ně můžete velmi jednoduše pomodlit, aby byli otevření pro Boha
- Zeptat se jich, jestli by byli ochotní se sami pomodlit a přijmout svou otevřenost vůči Bohu¹¹²

Jedním z vhodných způsobů jak podpořit důvěru, zvědavost i otevřenost je eucharistická adorace. Adorace byla tradičně vnímána spíše jako modlitba vhodná pro křesťany se zralou vírou. V poslední době se však začíná hojněji používat i pro evangelizační účely. Organizuje se pak většinou ve večerních či nočních hodinách, za tmy a při svíčkách v kostelích větších měst, které jsou v tu dobu otevřeny speciálně pro jakéhokoliv příchozího. Ve světě se tato akce často nazývá Nightfever¹¹³ u nás je její obdoba rozšířena spíše pod názvem Nikodémova noc.¹¹⁴

Eucharistická adorace se vcelku překvapivě osvědčuje jako efektivní nástroj evangelizace postmoderního člověka. Zdá se, že je to právě díky tomu, že dobře odpovídá jeho způsobu myšlení a životnímu nastavení. Je totiž zkušenostní, má rozměr mystiky a „je přístupná každému: nepokřtěným, nekatolíkům, vzdáleným od církve, bývalým katolíkům, špatně katechizovaným, zraněným, skeptickým, hledajícím, marnotratným, i těm, kteří si nejsou jistí, že je vztah s Bohem vůbec možný.“ (překlad autorky)¹¹⁵ Proto může být adorace vhodnou cestou, jak podpořit další kroky na cestě ke konverzi, především jako určitý doplňující zkušenostní protipól evangelizačních rozhovorů. O adoraci jako o možnosti prožitého setkání s Ježíšem, i když primárně pro již věřící, se zmiňuje i Aleš Opatrný: „eucharistická adorace, ve které se střídají slovo, zpěv a dostatečné prostory ticha, může být školou modlitby a zintenzivněním osobních setkání s Ježíšem.“¹¹⁶

¹¹² Srov. WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 162 - 163

¹¹³ Srov. Nightfever [2014-11-24] <www.nightfever.org>

¹¹⁴ Srov. Nikodémova noc. Setkej se s Ježíšem v noci [2014-11-24] <www.nikodemovanoc.cz>

¹¹⁵ WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 164

¹¹⁶ OPATRŇÝ, Aleš. *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 159

2.4. Aktivní hledání

Jak už název naznačuje přechod z fáze otevřenosti do fáze aktivního hledání je charakteristický tím, že vnitřní postoj otevřenosti, který je sice velkou vnitřní změnou, avšak svou povahou je stále pasivní, se přemění ve vědomou aktivitu hledání odpovědí a směřování k rozhodnutí. Zde se nachází zlom mezi pasivními fázemi důvěry, zvědavosti a otevřenosti a aktivními fázemi vědomého hledání a vědomého učednictví.¹¹⁷ „Tento další krok opravdového hledání Boha je úplně jiné vědomé rozhodnutí.“ (překlad autorky)¹¹⁸

„Vstup do fáze aktivního hledání vyžaduje jistotu, že osobní vztah s Bohem je možný, protože to je koneckonců to, co se člověk snaží prozkoumat.“ (překlad autorky)¹¹⁹ Pro vztah s Bohem se již od biblických dob často používá obraz manželství, to by však svou výlučností a jednoznačným „ano“ druhému jistě odpovídalo až fázi vědomého učednictví. Pokud ale zůstaneme u této metafory a vztáhneme ji na situaci dnešního člověka jak v partnerských vztazích, tak v prožívání cesty ke konverzi, dalo by se aktivní hledání připodobnit k výlučnému partnerskému vztahu, kdy se člověk rozhoduje, zda je ten druhý tím, s kým chce strávit zbytek života. To, co tyto dvě situace spojuje, jsou především otázky, které si dotyční v danou chvíli kladou: „Je tato osoba tím pravým? Měl/a bych mu dát svůj život?“ (překlad autorky)¹²⁰

Lidé ve fázi aktivního hledání již nepokládají otázky jen z pouhé zvědavosti, zájmu, či jen pro zábavu. Naopak, je to pro ně hledání, u něhož vnímají, že jeho výsledek ovlivní celý jejich život, ať už se rozhodnou jakkoliv. Tato zaměřenost k rozhodnutí, které musí v budoucnu nastat, je dalším znakem, který odlišuje aktivní hledání od pouhé otevřenosti. Otevřenost na rozdíl od hledání, žádnou vnitřní potřebu dojít k rozhodnutí neobsahuje. Aktivní hledání ale ještě není učednictvím. To, že člověk vážně zvažuje, že

---

¹¹⁷ Srov. WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 171

¹¹⁸ SCHAUPP, Doug. *Five Thresholds of Postmodern Conversion* (8/1998) [2014-11-10] <<http://cms.intervarsity.org/mx/item/4189/download/>>

¹¹⁹ WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 172

¹²⁰ Tamtéž, s. 172

„opustí“ svůj starý život a bude následovat Krista, ještě neznamena, že tento krok, toto rozhodnutí již udělal.

Lidé, kteří jsou na přelomu fází otevřenosti a hledání, se začínají cítit dobře a přirozeně v křesťanském prostředí. V tuto chvíli je tedy možné postupně začít přesunovat jejich doprovázení v určitém smyslu slova více „dovnitř“ církve a začít je plněji začleňovat do křesťanského společenství. „Fáze hledání je také výborným časem na to pomoci jim prozkoumat obrovskou rozmanitost modlitby v katolické tradici.“ (překlad autorky)¹²¹

Hledající také v této fázi vyhledávají autentická svědectví Kristových učedníků o jejich životě s ním včetně všech radostných i těžkých chvil. Je dobré, když je schopný doprovázející křesťan takovým svědkem být. Není důležité, aby toto životní svědectví naplňovalo nějaký pomyslný katolický ideál, ale je naprosto nezbytné, aby bylo skutečné. Fungující křesťanské společenství může být pro hledajícího v této fázi klíčové.

Aktivní hledání je také vhodný čas, kdy by se mělo hledajícímu pomoci konfrontovat se pravdivě se svým osobním hříchem. To může být pro postmoderního člověka, vzhledem k všeobecné relativizaci pravdy ve společnosti, opravdu velký problém. Současná kultura totiž neposkytuje člověku v podstatě žádné vodítko pro to, co je dobré a co je špatné, s výjimkou toho, že ostrá kritika vlastního já je vnímána jako špatná.¹²² Ať už jsou pro to důvody jakékoliv, je zjevné, že pro běžného postmoderního člověka je velmi těžké vnímat osobní hřích, zvláště v prvních fázích konverze. Nutnost vidět svůj život v pravdě, včetně rozměru osobního hříchu, se stává v době před rozhodnutím pro Krista velmi naléhavou.

2.5. Vědomé učednictví

Jak již bylo zmíněno, ve fázi aktivního hledání nelze skončit věčně, protože i hledající cítí potřebu dospět k určitému rozhodnutí. Charakter tohoto rozhodnutí bude

---

¹²¹ WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 175

¹²² Srov. tamtéž, s. 176

určovat, zda se člověk stane učedníkem Krista, anebo nestane. Proto není toto rozhodnutí pro mnohé vůbec lehkým krokem.

„Toto je natolik vzdáleno pasivnímu činu, jak jen to je vůbec možné. Vyžaduje to hledání a vědomý akt vůle. Proto je předcházející cesta skrze jednotlivé fáze tolik důležitá. Vše nás připravovalo a vedlo nás k tomuto momentu rozhodnutí.“ (překlad autorky)¹²³

Různé křesťanské skupiny někdy pro toto rozhodnutí používají konkrétní pojmy, které se ovšem bohužel mohou stát pro leckoho z různých důvodů kamenem úrazu, který mu v podstatě znemožní tento krok udělat. Někdy pouhá změna slovníku může být tím, co odstraní určitý blok a toto rozhodnutí zjednoduší. Není totiž zásadní, jestli tento krok budeme označovat jako „rozhodnutí následovat Krista“, „dát Boha skutečně na první místo v životě“, „dát svůj život Kristu“, „vzdát se vlády nad svým životem a předat ji Kristu“, „přijmout Ježíše jako Pána a Spasitele“, „opustit síť“ (krok učedníků, kteří opustili síť a šli za Ježíšem), „říci „ano“ Kristu“, „říci „fiat – staň se“ jako Maria“ nebo jakýmkoliv obdobným pojmem, zásadní je, zda dotyčný tento krok vědomě udělá bez ohledu na to, jaká slova používá k tomu, aby onu zkušenost popsal.

Také je dobré si uvědomit, že někteří lidé mohou potřebovat povzbuzení k tomu, aby tento krok uskutečnili. Nemusí být tedy nutně špatně se jich zeptat, zda by toto rozhodnutí nechtěli učinit. Samozřejmě, že mohou říci ne, a v tom případě nesmí být k ničemu nuceni či manipulováni. Je ale možné ptát se důvodech, protože někdy může jít o řešitelné překážky. Pokud se nám je vyřešit nepodaří, je třeba k dotyčnému přistupovat s velkou trpělivostí. Stejně jako i u jiných zlomových momentů na cestě víry, je více než vhodné podpořit tento krok zintenzivněnou modlitbou, protože díky ní se leckdy mohou odstranit i překážky, které by byly jinak z lidského hlediska zdánlivě neřešitelné.

---

¹²³ WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 178

2.6. Role kérygmatu, osobního svědectví a katecheze v celém procesu

Kérygma, osobní svědectví a katecheze se dají označit za různé typy hlásání evangelia, jejichž výsadním prostředkem je mluvené slovo (pokud pro tuto chvíli odhlédneme od svědectví životem a složek katecheze, které mluvenou katechezi doplňují). Jejich role je však různá a její pochopení může vést k určitému návodu pro odpověď na otázku „Co říci a kdy to říci?“, když chceme druhému na cestě za Kristem skutečně pomoci.

2.6.1. Kérygma

Podle Slovníku biblické teologie, je kérygma „původně slavnostním prohlášením, provoláním vyslance, oznamujícího oficiální události. Touto událostí je zde vítězství Kristovo nad smrtí, takže přítomnost, ve které žije posluchač, je vtažena do nadčasovosti.“¹²⁴ Má tedy při evangelizaci naprosto ústřední postavení, je totiž schopné proměňovat lidské životy. „Kérygma je ve slově a naslouchání dějinně zřetelnou událostí vysloveného poselství pro situaci naslouchajícího (jako vyjádřené slovo působící ve jménu Božím, jemuž je nasloucháno s možností přijmout nabízenou milost ospravedlňující víry).“¹²⁵ Pavel Ambros k tomu dodává, že má kérygma ve své podstatě svátostný charakter: „Slova ohlašování Kristovy smrti, zmrtvýchvstání a jeho nové přítomnosti ve společenství církve (kérygma o příchodu Božího království) jsou totiž přivedena k dokonalosti až novým životem křesťana, smrtí a zmrtvýchvstáním.“¹²⁶

Kérygma může být shrnuto do několika základních bodů, pro názornost uvedu dvě možné varianty jeho formulování, se kterými se dá setkat. Pat Collins popisuje tyto základní pravdy křesťanství v šesti bodech: 1. Boží láska, 2. Všichni zhřešili a potřebují spásu, 3. Ježíš zemřel, aby nám odpustil hříchy, 4. Věř a čin pokání, 5. Přijmi Ducha svatého a jeho dary, 6. Vstup do křesťanského společenství. (překlad autorky)¹²⁷ Sherry Weddell pro vyjádření kérygmatu používá Ježíšův příběh a argumentuje, že tato formulace kérygmatu je pro postmoderního člověka, který má problémy s konceptem osobního hříchu, přijatelnější. Zároveň jsou jednotlivé body formulovány s ohledem na

¹²⁴ LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*, s. 168

¹²⁵ RAHNER, Karl – VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*, s. 130

¹²⁶ AMBROS, Pavel. Kerygma jako imperativ současné farní pastorace. In ALTRICHTER, Michal (ed.) *Studijní texty ze spirituální teologie IV. Duchovní život a kerygma*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2010, s. 9

¹²⁷ Srov. COLLINS, Pat. *Basic Evangelisation. Guidelines for Catholics*, s. 109 – 115

jednotlivé fáze konverze: 1. Boží království (důvěra), 2. Ježíš, tvář Božího království (zvědavost), 3. Ježíš, Boží království ve slovu a skutku, 4. Ježíš přijímá kříž (otevřenost), 5. Vzkříšení, nanebevstoupení, nový život, adopce a Boží království, 6. Ježíš mě žádá, abych ho následoval (aktivní hledání), 7. Osobní hřích a odpuštění, 8. Opuštění sítě (před rozhodnutím k vědomému učednictví), 9. Život učednictví. (překlad autorky)¹²⁸

Evangelii nuntiandi uvádí, že „základem, středem a zároveň i vrcholem evangelizace a jejího úsilí zůstane vždy jasné vyznání, že v Ježíši Kristu, Božím Synu, který se stal člověkem, zemřel a vstal z mrtvých, se poskytuje každému člověku možnost spásy jako dar Boží milosti a dobrotivosti.“¹²⁹ Z uvedeného je patrné, že kérygma je vhodné hlásat již od počátečních fází konverze (ačkoliv některé jeho body mohou nabýt důležitosti až později v procesu konverze), a to i z toho důvodu, že probuzení víry a to, aby lidé přijali oznamované poselství jako slovo Boží, je cílem kérygmatu.¹³⁰

2.6.2. Osobní svědectví

Křesťanské svědectví životem by vždy mělo být také odůvodněno jednoznačným hlásáním, při kterém se hlásá „jméno, učení, život, zaslíbení, království a tajemství Ježíše z Nazareta, Božího Syna“¹³¹ Toto hlásání má dvě stránky: „jednak ohlašování radostné zvěsti (ohlašování Božího zjevení), jednak ohlašování toho, co Boží zjevení působí i nám.“¹³² Slovní osobní svědectví, podpořené svědectvím vlastního života, dosvědčuje pravdivost kérygmatu. K takovému svědectví vyslal Ježíš do světa své učedníky.¹³³ Vhodně zvolené slovní svědectví může také výrazně pomoci při procesu konverze, neboť i ono se dá tematicky cílit na aktuální potřeby člověka na cestě konverze.

---

¹²⁸ Srov. WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*, s. 207 – 217

¹²⁹ EN 27

¹³⁰ Srov. AMBROS, Pavel. *Teologicky milovat církev. Vybrané statě z pastorální teologie*, s. 136

¹³¹ EN 22

¹³² AMBROS, Pavel. *Teologicky milovat církev. Vybrané statě z pastorální teologie*, s. 135

¹³³ Srov. Sk 1,8

2.6.3. Katecheze

Subjektem katecheze má být věřící člověk, protože katecheze je ve své podstatě výchova víry, která už je v daném člověku přítomná.¹³⁴ Katecheze tedy nemůže být totožná s první evangelizací,¹³⁵ neboli s hlásáním kérygma. Tyto dvě věci je třeba odlišovat, přestože jejich prolínání v praxi je nevyhnutelné a často i účelné. Viděno perspektivou fází konverze je důležité vnímat, že tak jako výsadní místo pro kérygma je především v prvních pasivních fázích konverze, jsou zase výsadním místem katecheze částečně fáze otevřenosti, ale hlavně pak fáze aktivního hledání, kdy odpovídi na otázky, které katecheze hledajícímu nabízí, přirozeně odpovídá na jeho vnitřní potřeby a zásadní životní otázky, které si klade.

Naprosto stěžejní úlohu hraje katecheze také ve fázi vědomého učednictví, protože až zde člověk plně přijímá život víry a tato víra má být dále rozvíjena a kultivována. Účelem katecheze v celkovém rámci evangelizace je „představovat údobí vyučování a zrání, čili dobu, ve které křesťan, když svou vírou přijal Ježíše Krista za svého jediného Pána a přilnul k němu upřímným obrácením v srdci, usiluje lépe poznat toho Krista, kterému se již oddal; chce hlouběji vniknout do jeho „tajemství“, chce vědět více o Božím království, které on hlásá, chce se obeznámit s požadavky a přísliby obsaženými v jeho evangelním poselství, přeje si znát cesty, jimiž se má ubírat každý, kdo ho chce následovat.“¹³⁶

---

¹³⁴ ALBERICH, Emilio – DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008, s. 16

¹³⁵ Tamtéž s. 47

¹³⁶ CT 20

3. Fáze konverze a katechumenát

3.1. Předběžný katechumenát

Přestože liturgicky začíná cesta k iniciačním svátostem obřadem přijetí do katechumenátu, tak i Uvedení do křesťanského života staví před tento obřad období tzv. předběžného katechumenátu. V tomto období má své zásadní místo především hlásání evangelia. „Jde o hlásání evangelia, jímž je s důvěrou a vytrvalostí zvěstován živý Bůh a ten, jehož poslal k spáse všech, Ježíš Kristus, aby ti, kteří nejsou křesťané, ale jímž Duch svatý otvírá srdce, uvěřili a svobodně se obrátili k Bohu, upřímně k němu přilnuli, a on pak, protože je cesta, pravda a život, nejen vyplní všechno jejich duchovní očekávání, ale dá jim nekonečně víc.“¹³⁷

Toto období má být věnováno tomu, aby se skrze hlásání evangelia postupně rodila víra, aby se uchazeči učili spolupracovat s Boží milostí a aby byli vystaveni svědectví křesťanů – Uvedení do křesťanského života doslova mluví o usnadnění styku s křesťanskými rodinami a společenstvími.¹³⁸ Jak jsem již zmínila, hlásání evangelia a svědectví křesťanů o jejich živém vztahu s Kristem je naprosto stěžejní především ve fázích důvěry, zvědavosti a otevřenosti.

V tomto období může dojít i k prvnímu přijetí těchto zájemců. Toto přijetí je odlišné od přijetí do katechumenátu a koná se bez obřadu. Vzhledem k tomu, že zájemce by měl v období tohoto přijetí cítit alespoň náklonnost ke křesťanské víře a mít správný úmysl, i když ještě plně nemusí věřit¹³⁹, je z předchozího popisu jednotlivých fází konverze patrné, že by se měl nacházet alespoň ve fázi otevřenosti. V předcházející fázi zvědavosti se totiž nedá o náklonnosti ke křesťanské víře mluvit, protože člověk si v tu dobu stále ještě udržuje odstup a možnost následovat Krista mu ještě nepřipadá pro jeho život představitelná. Protože se ve fázi otevřenosti tyto bariéry do velké míry odbourávají, dá se zde již o jisté bazální náklonnosti začít mluvit.

Pokud porovnáme liturgickou stránku přípravy přijetí iniciačních svátostí s tím, co daný člověk procházející konverzí pastoračně potřebuje v jednotlivých fázích ze strany

¹³⁷ SEKRETARIÁT ČESKÉ LITURGICKÉ KOMISE. *Uvedení do křesťanského života*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1985, s. 18

¹³⁸ Tamtéž, s. 19

¹³⁹ Tamtéž, s. 19

doprovázejících křesťanů, je evidentní, že cesta vnitřní konverze k učenictví, a tím pádem i práce evangelizátora, musí začít mnohem dříve než formální přijetí do katechumenátu. Koncept pěti fází konverze také může poskytnout hmatatelnější program pro období předběžného katechumenátu. V tomto období by totiž měl proběhnout proces zrání přes fáze důvěry, zvědavosti a otevřenosti až na hranici aktivního hledání, tj. člověk procházející konverzí by měl projít všemi pasivními fázemi a dostat se do aktivní části procesu konverze.

Jak již bylo naznačeno, člověk v pasivních fázích důvěry, zvědavosti a otevřenosti potřebuje výrazně jiné pastorační přístupy než člověk, který překročil hranici aktivního hledání a postupuje směrem k vědomému učenictví nebo již rozhodnutí pro Krista učinil. Z toho je zřejmé, že v ideálním případě by se mělo pracovat zvláště se zájemci v předběžném katechumenátu a zvláště s katechumeny.

Ideální by také bylo, aby se do předběžného katechumenátu dalo zapojit průběžně, nebo alespoň po co nejkratších časových úsecích, protože zvláště pokud lidé přicházejí v počáteční fázi důvěry, je tato důvěra většinou stále ještě křehká a i dobře míněná věta, aby dotyčný přišel znovu až za delší časové období, může být vnímána jako odmítnutí. Selhání ve vybudování důvěry má pak logicky za následek, že tento člověk jen těžko může dále pokračovat na cestě konverze, v případě, že se mu nepodaří vybudovat důvěru znovu. Obecně lidé přicházející do prvního kontaktu s církví jsou v otázkách budování důvěry velmi citliví a není dobře, pokud se toto podcení.

3.2. Katechumenát

Obřad přijetí do katechumenátu od čekatelů vyžaduje „začátek duchovního života a znalost základů křesťanského učení, jinými slovy: jejich počínající víra, kterou pojali už během „předběžného katechumenátu“, počínající obrácení a vůle změnit život a vstoupit do životního vztahu s Bohem v Kristu, a proto též počátek kajícího smýšlení, počínající praxe vzývat Boha a modlit se a první zkušenosti se společenstvím a duchem křesťanů.“¹⁴⁰

---

¹⁴⁰ SEKRETARIÁT ČESKÉ LITURGICKÉ KOMISE. *Uvedení do křesťanského života.*, s. 19

Tyto podmínky, které Uvedení do křesťanského života uvádí pro vstup do katechumenátu, rovněž naznačují, že ideální fází konverze, ve které by se měl nacházet člověk procházející tímto obřadem, je fáze aktivního hledání, nebo alespoň přelom mezi fázemi otevřenosti a aktivního hledání. „Vůle změnit život a vstoupit do životního vztahu s Bohem“ je přece jen o něco dál v procesu konverze než pouhá otevřenost této variantě, nicméně učiněné rozhodnutí pro život s Kristem zde ale nutné není.

Každopádně je vhodné, aby před obřadem přijetí do katechumenátu proběhl osobní rozhovor potenciálního katechumena s tím, kdo je za jeho přípravu zodpovědný, aby mohl zvážit, zda to, kde se dotyčný nachází v procesu konverze, skutečně koresponduje s realitou, se kterou dané liturgické obřady pracují. Je také třeba dát pozor na to, že touha nechat se pokřtít může a nemusí jít ruku v ruce s touhou stát se Kristovým učedníkem. Z toho, jak dobře koreluje fáze aktivního hledání s tím, jaká úroveň víry se od katechumena očekává, se dá odvodit, že ideální načasování katechumenátu je zasazeno v této fázi. Nicméně je třeba podotknout, že toto má být pouze jakýmsi vodítkem, které má konvertujícímu člověku pomoci prožít přípravné období před přijetím iniciačních svátostí tak, aby byl pro jejich přijetí co nejvíce disponován. Neznamena to, že do rozhodování o přijetí do katechumenátu nevstupují další faktory a že někdy správné rozhodnutí může být s tímto konceptem v nesouladu.

V období katechumenátu by měl duchovní růst být podporován čtverým způsobem:¹⁴¹

- 1) Katechezí
- 2) Praxí křesťanského života
- 3) Vhodnými obřady
- 4) Učením se svědectvím života a vyznáváním víry činně spolupracovat na šíření evangelia a budování církve

Také z těchto způsobů formace katechumenů vyplývá, že ideální doba pro katechumenát je fáze aktivního hledání. Jak již bylo dříve zmíněno, začíná být v této fázi katecheze skutečně efektivním způsobem, jak podporovat růst víry, i když své plody mohla nést samozřejmě už dříve. Také praxe křesťanského života začíná být

---

¹⁴¹ SEKRETARIÁT ČESKÉ LITURGICKÉ KOMISE. *Uvedení do křesťanského života.*, s. 20

především u lidí přicházejících původně z nevěřícího prostředí ve větší míře možná až zde. Svědectví života, vyznávání víry a šíření evangelia pak může být autenticky naplňováno až ve fázi vědomého učednictví. Dorůst k vnitřnímu závaznému rozhodnutí k následování Krista je hlavním cílem katechumenátu, ke kterému by měla příprava katechumenů směřovat.

3.3. Očišťování a zasvěcování

Vzhledem k tomu, že nejčastěji se období očišťování katechumenů a jejich zasvěcování do křesťanské praxe kryje s postní dobou, dá se předpokládat, že toto období bude mít výrazný charakter pokání. Církev nám v postní době skrze liturgii předkládá mnoho výzev k obrácení a přijetí evangelia. A tak u katechumena, který vstupoval do katechumenátu ve fázi aktivního hledání a ještě neučinil onen krok do vědomého učednictví, nám postní doba dobře připravuje určitý duchovní prostor, abychom ho mohli k tomuto kroku vyzvat.

Podnětem pro rozhodnutí následovat Krista může být i obřad zařazení mezi čekatele křtu. „Říká se tomu též „vyvolení“, protože to, že je církev zařazuje mezi čekatele křtu, je zakotveno ve vyvolení Božím, neboť církev jedná jménem Božím.“¹⁴² Není tak těžké vidět paralelu mezi tímto a příběhy Ježíšových učedníků, kteří v reakci na jeho povolání opustili svůj starý život a rozhodli se jít za ním.

3.4. Mystagogie

Období mystagogie je někdy pastoračně opomíjeným, ale důležitým obdobím. „Po dovršení tohoto posledního stupně pokračuje společenství věřících spolu s nově pokřtěnými v hlubším chápání velikonočního tajemství a v jeho stále živějším promítání do běžného života jednak rozjímáním evangelia, jednak účastí na eucharistii a opravdovým životem v lásce.“¹⁴³

I zde by se toto období nemělo týkat jen svátostného života a aktivním podílení se na životě církve, ale mělo by mít i onen rozměr osobního vztahu s Kristem. Období

---

¹⁴² SEKRETARIÁT ČESKÉ LITURGICKÉ KOMISE. *Uvedení do křesťanského života.*, s. 21

¹⁴³ Tamtéž, s. 24

mystagogie by mělo zdůraznit, že přestože ono rozhodnutí následovat Krista je naprosto zásadní a někdy k němu vede velmi dlouhá a krkolomná cesta, tak toto rozhodnutí nikdy není cílem samo o sobě. Kristův učedník se na rozdíl od lidských učňů nikdy nemůže „vyučit“. Proto je úkolem mystagogie pomoci vnímat novokřtěnci, který právě nastoupil na onu cestu vědomého učednictví, že jeho křesťanskou iniciací se dal „do pohybu dynamický a trvalý proces, který trvá celý život a vyžaduje stálý přechod ze „života podle těla k životu podle Ducha“.¹⁴⁴

Velkým úkolem období mystagogie je začít žít misijní aspekt učednictví. „Na základě přijatého křtu se každý člen Božího lidu stává učedníkem, kterému je svěřeno poslání“¹⁴⁵ Žít své poslání Ježíšova učedníka vůči světu ale většinou nepřichází automaticky a je potřeba u novokřtěnce systematicky rozvíjet.

---

¹⁴⁴ RM 46

¹⁴⁵ EG 120

Závěr

Téma konverze k vědomému učednictví a témata s ním úzce související jsou všeobecně v katolické literatuře, včetně té cizojazyčné, velmi málo zpracovaná, a to i pokud hledáme v literatuře, která tyto fenomény označuje jinými pojmy. Nicméně pojmosloví v této oblasti je dosti roztržité a nejednotné, což práci s literaturou velmi stěžuje. Logicky to pro zpracování mé bakalářské práce znamenalo jisté omezení, protože se nedalo vždycky jednoduše jít po konkrétních termínech, ale bylo třeba vždy pečlivě zvažovat, v jakém kontextu jsou použity. To, že bylo díky tomu nutné vcelku důkladně popsat pojem učednictví, aby se zamezilo záměně, také bylo hlavním důvodem, proč je část mé bakalářské práce věnující se definici učednictví nakonec relativně obsáhlá.

Při rešerši literatury jsem zjistila, že vzhledem k sporadickému používání pojmu učedník v odborné literatuře, bude nejvhodnější vyjít především z dokumentů magisteria i díky jejich vcelku jednotnému používání tohoto pojmu, které je zřejmě způsobeno tím, že tyto dokumenty nemalou měrou vychází z Písma. Pasáže týkající se učednictví jsem tematicky roztřídila a seskupila podle podobnosti témat, kterým se věnovaly. Napříč veškerou literaturou, ze které jsem vycházela, bylo možné úryvky rozdělit do 4 až 5 témat. Těmito čtyřmi tématy jsou konverze, společenství, ortodoxie a misie, které označuji jako aspekty učednictví a skrze které se žité učednictví projevuje. Tím pátým specifickým tématem s výsadním postavením je vztah ke Kristu, který všechny čtyři aspekty zastřešuje a prolíná se jimi. Ony čtyři aspekty z něj vychází a zároveň podporují jeho růst.

V druhé části práce jsem nastínila koncept pěti fází konverze v pojetí Sherry Weddell a Douga Schauppa. Jde o fáze důvěry, zvědavosti, otevřenosti, aktivního hledání a vědomého učednictví. Obecně se dá říci, že pastorační přístup v konkrétní fázi by se měl zaměřovat na podporu toho duchovního růstu, který má v dané fázi proběhnout a přípravu na hladký přechod do další fáze. Primárně nám v tomto procesu jde o podporu růstu vztahu s Kristem, který ústí do rozhodnutí ho následovat.

Ačkoliv je každá jednotlivá fáze konverze něčím specifická a vyžaduje i specifický přístup, z rozboru jednotlivých fází v této práci vyplývá, že co se týká pastoračního přístupu k nim, nachází se určitý zlom mezi prvními třemi fázemi důvěry, zvědavosti a otevřenosti a zbylými dvěma fázemi aktivního hledání a vědomého učednictví. Tento zlom se týká především určité změny v postoji člověka nacházejícího se na cestě ke konverzi od pasivity směrem k aktivitě. Nejde však o jakousi aktivitu navenek. To, jak moc bouřlivě nebo klidně některá období konvertujícího člověka vypadají zvenčí, může být velmi zavádějící. Touto aktivitou a pasivitou je spíše označován vnitřní postoj tohoto člověka vůči křesťanství a Kristu.

Změny, které se dějí v člověku v prvních třech fázích, jsou z velké části hlavně reakcí na to, co Bůh skrze doprovázejícího křesťana, či jiné prostředníky a prostředky, činí v životě tohoto člověka, aniž by byl dotyčný v tomto procesu konverze nějak výrazněji osobně zaangażován. Při přechodu do fáze aktivního hledání se však toto radikálně mění a hledající bere proces své vlastní konverze tak říkajíc „za své“. Dá se říct, že v určitém smyslu slova je to z jeho strany první odpovědí, a nejen reakcí, na to, co Bůh dělá v jeho životě, a proto zde již můžeme mluvit o počátcích víry. Pro doprovázejícího křesťana z tohoto vyplývá, že je naprosto přirozené, pokud je v prvních třech fázích konverze určitá iniciativa a aktivita výrazně více patrná na jeho straně. Jde o jakousi investici do druhého člověka, která se může začít naplno projevovat, až pokud tento člověk dosáhne hranice aktivního hledání. To se stát může a nemusí, ale nikdo by předem neměl být odsouzen jako ztracený případ.

Posledním cílem, který si tato práce kladla, bylo ukázat, jak se dá koncept pěti fází konverze použít při přípravě dospělých na přijetí iniciačních svátostí. Velmi mě na tom překvapilo, jak velice snadné bylo zkombinovat tento proces vnitřního zrání směrem k vědomému učednictví s liturgickými obřady uvedení do křesťanského života. Oba procesy se zdají být natolik sladěnými, že to spíše vypadá, že jde o dvojí pohled na tu samou realitu. Případným vysvětlením by mohlo být, že ačkoliv pět fází konverze jako koncept popsany v literatuře je relativně novým a nepříliš známým konceptem, popisuje natolik obecnou lidskou zkušenost, že ji církve ve své moudrosti a vědění obsaženou má, což se mimo jiné projevilo i v liturgických obřadech uvedení do křesťanského života.

Úplným závěrem bych chtěla podotknout, že koncept pěti fází konverze mě zaujal zejména svou jednoduchostí a přístupností a tudíž i možnou použitelností nejen odborníky ale i širokými vrstvami křesťanů. Těm může poskytnout základní praktickou orientaci a nasměrování v oblasti evangelizačního poslání, přitom ale zůstává dostatečně flexibilní a přizpůsobivý konkrétní životní situaci člověka, se kterým se Bůh chce setkat a kterého zve, aby ho následoval.

Seznam použitých zkratk

AG – Dekret o misijní činnosti církve Ad gentes

CL – Posynodní apoštolský list Christifideles laici

CT – Apoštolská exhortace Catechesi tradendae

EG – Apoštolská exhortace Evangelii gaudium

EN – Apoštolská exhortace Evangelii nuntiandi

GS – Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě Gaudium et spes

KKC – Katechismus katolické církve

LG – Věřoučná konstituce o církvi Lumen gentium

NMI – Apoštolský list Novo millennio ineunte

RM – Encyklika Redemptoris missio

Seznam literatury

Prameny:

Bible, český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1995

Katechismus katolické církve, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: *Věřoučná konstituce o církvi Lumen gentium,* in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002 (LG)

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: *Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě Gaudium et spes,* in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002 (GS)

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: *Dekret o misijní činnosti církve Ad gentes,* in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002 (AG)

PAVEL VI.: *Apoštolská exhortace Evangelii nuntiandi,* Praha: Zvon, 1990 (EN)

JAN PAVEL II.: *Apoštolská exhortace Catechesi tradendae,* Řím: Velehrad, 1982 (CT)

JAN PAVEL II.: *Posynodní apoštolský list Christifideles laici,* Praha: Zvon, 1996 (CL)

JAN PAVEL II.: *Encyklika Redemptoris missio,* Praha: Zvon, 1994 (RM)

JAN PAVEL II.: *Apoštolský list Novo millennio ineunte,* Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2001 (NMI)

FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortace Evangelii gaudium,* Praha: Paulínky, 2014 (EG)

Literatura

ALBERICH, Emilio – DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008

AMBROS, Pavel. Kerygma jako imperativ současné farní pastorace. In ALTRICHTER, Michal (ed.) *Studijní texty ze spirituální teologie IV. Duchovní život a kerygma*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2010

AMBROS, Pavel. *Teologicky milovat církev. Vybrané statě z pastorální teologie*. Velehrad: Refugium, 2003

COLLINS, Pat. *Basic Evangelisation. Guidelines for Catholics*. Dublin: The Columba Press, 2010

CUSKELLY, E. J. *Současná spiritualita: Duchovní život z hlediska moderní psychologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994

DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999

EVERTS, Don – SCHAUPP, Doug. *I Once Was Lost: What Postmodern Skeptics Taught Us About Their Path to Jesus*. Downers Grove: InterVarsity Press. 2008

KAPLÁNEK, Michal. Rozhodnutí mladého člověka nechat se pokřtít v katolické církvi. In HANUŠ, Jiří – NOBLE, Ivana (ed.). *Konverze a konvertité*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009

LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981

OPATRNÝ, Aleš. *Cesty pastorace v pluralitní společnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*. Praha: Krystal OP, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010

RAHNER, Karl – VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*. Praha: Zvon, 1996

RYŠKOVÁ, Mireia. Obrácení Saula/Pavla z Tarsu. In HANUŠ, Jiří – NOBLE, Ivana (ed.). *Konverze a konvertité*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009

SEKRETARIÁT ČESKÉ LITURGICKÉ KOMISE. *Uvedení do křesťanského života*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1985

WEDDELL, Sherry A. *Forming Intentional Disciples: The Path to Knowing and Following Jesus*. Huntington: Our Sunday Visitor. 2012

Internetové zdroje

BROWN, Carole. Homiletic and Pastoral Review. *The Problem with „Not“ Having a Personal Relationship with Jesus* (11.8.2014) [2014-11-19]
<www.hprweb.com/2014/08/the-problem-with-not-having-a-personal-relationship-with-jesus/>

SCHAUPP, Doug. *Five Thresholds of Postmodern Conversion* (8/1998) [2014-11-10]
<<http://cms.intervarsity.org/mx/item/4189/download/>>

The Four Pillars: The Essential Characteristics of Discipleship [2014-11-7].
<www.id916.com/fourpillars/>

About Us [2014-11-7]. <renewalministries.net/?module=Page&sID=about-us>

Catherine of Siena Institute. *About us* [2014-11-10] <<http://siena.org/Article/about-us>>